

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

Економічний факультет

Кафедра економіки та менеджменту

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: «ЕФЕКТИВНІСТЬ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ
ПІДПРИЄМСТВА»

Виконав: студент 4 курсу,
гр. ЕН 41

Спеціальності 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійної програми
«Менеджмент організацій»

_____ Роман САВЕЛЬЄВ

Керівник наукової роботи: кандидат
економічних наук, доцент

_____ Світлана БАБИЧ

Рецензент: доктор
економічних наук, професор
Національний аерокосмічний
університет ім.
М.С. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут»
Доронін А. В.

ЗАВДАННЯ

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	4
1.1. Теоретичне забезпечення управління модернізацією підприємства	6
1.2. Методичні підходи до модернізації основних засобів та їх економічна сутність.....	16
1.3. Методи оцінювання ефективності модернізації основних засобів.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОЗ КП « КИЇВПАСТРАНС»	30
2.1. Організаційно-економічна характеристика КП «Київпастрас»	30
2.2. Моніторинг фінансово-економічних показників КП «Київпастрас»	34
2.3. Оцінювання процесу модернізації ОЗ та шляхи її підвищення КП «Київпастрас».....	41
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

На сьогодні аналіз наукових підходів управління модернізацією виробничих потужностей транспортних підприємств визначає недостатню опрацьованість методологічних основ, методів та форм управління реорганізацією. Зазвичай, основною проблемою низької ефективності управління бізнес-процесами пов'язаними з модернізацією основних засобів є невідповідність загальних потреб компанії її реальним інвестиційним та інноваційним резервам, а також використання неефективних технологій управління. В даних умовах доцільно спираючись на механізми інноваційного розвитку, обґрунтувати напрями та методики модернізації основних засобів підприємства. Актуальними завданнями модернізації підприємств транспорту стають лібералізація ринків та публічності господарської діяльності суб'єктів вітчизняної економіки.

Дослідженню процесів модернізації, технічного переозброєння виробництва підприємств присвячені наукові праці М. Бердар, Н. Бондаренко, М. Вебер, О.М. Волков, В.І. Глухова, І. Дубровіна, О. Ареф'єва, Е. Горюхіна, Е. Еріксон, Н. Єфімова, Б. Кругляк, О. Зайцева, А. Ковальов, Г. Скиба, В. Подольська, Л.І. Фідулова тощо [4, 6, 7, 12, 29].

Проте в наукових працях зазначених науковців не достатньо розкрито прикладні аспекти формування напрямів забезпечення ефективності модернізації основних засобів на транспортних підприємствах.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка пропозицій по забезпеченню ефективності модернізації ОЗ КП «Київпаstrans»».

Відповідно мети виконані наступні завдання:

- досліджено теоретичні основи бізнес-процесів модернізації транспортного підприємства;
- узагальнено методичне забезпечення процесів модернізації ОЗ та визначити їх економічну ефективність;
- проаналізовані методичні підходи оцінювання ефективності модернізації ОЗ підприємства;

- проведено дослідження фінансово-економічного стану КП «Київпастранс»;

- проведено оцінювання фінансово-економічних показників господарської діяльності КП «Київпастранс»;

- досліджено ефективність процесу модернізації основних засобів КП «Київпастранс»;

- розроблено шляхи підвищення ефективності управління процесом модернізації ОЗ КП «Київпастранс»

Об'єктом дослідження є процес управління ефективністю модернізації основних засобів КП «Київпастранс».

Предметом дослідження виступають методичні підходи забезпечення ефективності модернізаційних змін на підприємстві.

Методологічну та теоретичну основу кваліфікаційної роботи склали наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, законодавчі та нормативні акти України. Інформаційна основа проведеного дослідження базується на аналітичних, економічних і бухгалтерських звітах та публічних стратегічних засадах розвитку КП «Київпастранс», а також статистичні данні Держслужби статистики України. У ході дослідження використані наступні методи, узагальнення, формалізації, економічного і статистичного аналізу, систематизації, графічної інтерпретації та економіко-математичні тощо.

Практичне значення отриманих результатів. Обґрунтовані пропозиції по результатам досліджень дозволили визначити напрями підвищення ефективності модернізації ОЗ транспортного підприємства, що дозволяє оновити технічний стан основних засобів КП «Київпастранс», та забезпечити впровадження інноваційних технологій забезпечення безпеки і якості транспортних послуг.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Теоретичне забезпечення управління модернізацією підприємства

Положення існуючих теорій модернізації простежуються у філософських роботах XVI–XVIII ст., адже відбувалось переосмислення людини до навколишнього світу. Реальним підґрунтям науково-практичного окреслення самих процесів модернізації вважається революція в області промисловості Англії та також Велика французька. Саме під їх впливом з'являється тлумачення «модернізація», яке є об'єктом дослідження в різних сферах науки. Багато спрямованість процесів простежується у роботах Амосова О. [2] та Балджи М. [5], дослідників соціології Баумана З. та Інглхарта Р. [36], науковців з політології Хантінгтона С. [35], Ліпсета С., й економістів Ростуоу В. тощо.

Стосовно питань вдосконалення та перебудови української економіки приділяли наші вчені у власних працях, а саме Андрушків Б. [3], Амоша О., Гейць В. [13] та інші. Відповідно концептуальних основ структурної модернізації було розкрито у роботах Кіндзерського Ю. та Чебанова О., а погляди стратегічного бачення процесу модернізації окреслені у працях Жаліла Я. Відповідно праць підкреслюється необхідність здійснення реструктуризації довгострокових пріоритетів у промисловості, прийняття необхідних адміністративних рішень, з урахуванням використання ресурсів у запланованому часі. Усе підтверджує актуальність здійснення модернізації економіки та впровадження науково-обґрунтованої стратегії.

Трактування поняття «модернізація» багатогранне, по-перше стосовно англійської мови – це осучаснення, французької трактується, як новітній. Відповідно можна розглядати даний термін, як певний процес змін, покращення будь-чого, відповідно мінливому сучасному простору та зміна певних рис [18]. Широкий погляд вчених на модернізацію поєднує вдосконалення, що відбувається під впливом сучасних тенденцій. Стосовно модернізації економіки,

то це здійснення змін (інституційних, технологічних, структурних, тощо), які спроможні покращити національну економіку та забезпечити її конкурентоздатність на довгостроковий термін [8, 23].

Тобто модернізація: 1) по-перше окреслює системність змін, що охоплюють різні складові (правові, економічні, політичні, культурні, тощо) та по-друге має відбуватися на різних рівнях у розрізі усіх політик (соціальної, економічної тощо); 2) це процес потрібний задля скорочення відстані від лідируючих країн, що потребує ефективного використання наявних ресурсів задля зміцнення власних позицій.

Науковці Пашута та Шкільнюк звертають увагу на необхідність поновлювальних процесів техніко-технологічної бази, що у подальшому призведе до зростання ефективності бізнес-процесів та покращення економічних показників функціонування, а отже сприятиме інтенсивності розвитку. Стосовно поглядів Й. Петровича сталий розвиток або модернізація економіки ґрунтується на використанні досягнень НТП у всіх ланках національної економіки, тобто наявність інноваційної складової [21].

Звертаючи увагу на думку Федулової Л.І. можна зазначити, що стосовно модернізації головне – оновлення потенціалу промислових об'єктів та розвинення інноваційно-пріоритетних видів діяльності, які будуть сприяти розвитку національної економіки [29].

Вчені-науковці Мамалуй О. та Салун М. тлумачать «модернізацію», як прогресивні зміни, що пов'язані з покращенням або оновленням, тобто потребу удосконалення усіх елементів господарюючої системи (управління, фінансів, виробництва, інформаційних технологій, тощо).

У роботах Балджи М. пропонується «модернізацію» розглядати, як певний комплекс трансформацій господарської системи, шляхом одночасного покращення техніко-технологічної та організаційної систем задля створення різнопланових та конкурентоздатних ланок національної економіки [5]. На відміну Бужимським К. пропонується проводити покращення у різних сферах життєдіяльності суспільства (політичній, економічній, культурологічній, тощо) та

підіймати їх до максимально-можливого рівня, що буде підґрунтям розвитку усієї національної економіки [8].

Для візуалізації проведених теоретичних досліджень тлумачення «модернізації», отримані результати наведемо у вигляді таблиці (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Сучасні трактування модернізації

Автори	Визначення
1	2
Амосов О. [2]	Модернізація це стратегічне спрямування розвинення національної економіки задля умов посткризових змінень та трансформації капіталу.
Балджи М. [5]	Модернізація це трансформаційний процес технології та управління задля нарощування ефективності та забезпечення конкурентоздатності.
Бердар М., Бутенко Н. [6]	Модернізація це процес вдосконалення наявних рис та організаційно-економічних параметрів матеріально-технічною складовою, що є інструментом переоснащення господарства задля випуску більш якісного продукту та задоволення у ній ринкового попиту.
Бубенко П., Прасол В.	Модернізація це некардинальні трансформації в технологічних рівнях та виробничих системах, діяльність задля запровадження змін.
Бужимська К. [8]	Модернізація це певна сукупність різнопланових зрушень (політичних, економічних, тощо) задля вдосконалення та впровадження сучасних параметрів до максимально можливого рівня дійсності.
Валінкевич Н.	Модернізація це новітня можливість розвитку суспільства, що може вплинути на функціонування організацій, спонукаючи трансформаційну адаптацію.
Геєць В. [13]	Модернізація національної економіки ґрунтується на інституційних та технологічних змінах задля забезпечення довгострокового розвинення.
Горощенко В.	Процес мобілізації та активізації наявних ресурсів задля реалізації необхідних перетворень функціональних сфер суспільства.
Кравченко О. [16]	Модернізація є необхідно-обов'язковою умовою покращення соціально-економічного механізму розвитку суспільства.
Мулик С. [19]	Модернізація це обов'язковий процес, що призводить до необхідних перетворень та передумов економічного зростання, завдяки трансформації засобів праці та як слідство підвищення якості продукції.
Мочерний С. [18]	Модернізацію потрібно розглядати, як часткове покращення техніко-технологічної складової організації, тобто переоснащення.
Онищенко В.	Мобілізаційний процес, який потрібен задля скорочення відставання від країн-конкурентів (лідерів).
Пашута М., Шкільнюк О.	Модернізацію слід розглядати, як часткову трансформацію в техніко-технологічному напрямку, тобто відмову від застарілих елементів бізнес-процесу.
Феєр О. [30]	Модернізація є процесом узгоджених інноваційно-якісних перетворень, завдяки управлінського інструментарію, на всіх рівнях економічного механізму задля сталого розвитку суспільної системи.

Спираючись на міркування Феєра О., можемо виокремити чотири етапи процесу модернізації: мануфактурна модернізація (XVI – XVIII ст.) або ранній період індустріальної; далі індустріальна (XVIII – XIX ст.); пізній період індустріальної (початок XX ст.); модернізація постіндустріальна (кінець XX ст. по теперішній час) [30] (рис. 1.1).

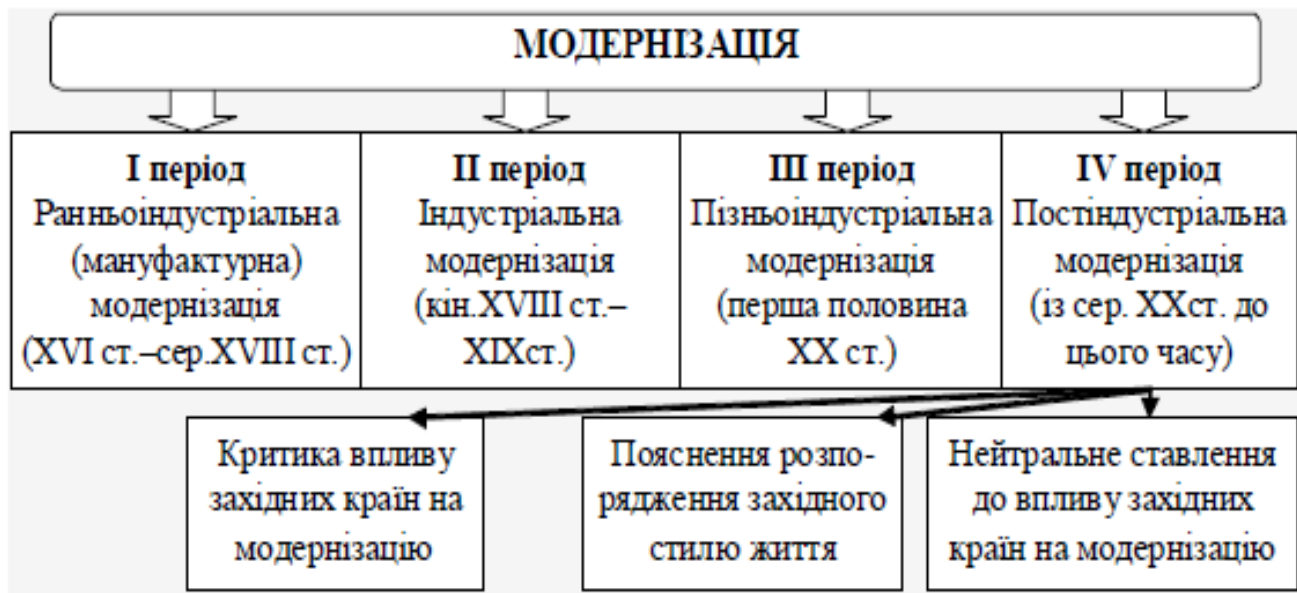

Рисунок 1.1 – Узагальнені періоди розвитку теорії модернізації [30]

Розглянемо етапи еволюції, що відбулися в теорії модернізації (рис. 1.2). Відповідно часу відбулись зміни трактування у дослідній категорії. Стосовно думки Обушина М. даний процес потрібно розглядати системно на різних рівнях:

- реформування інституційних структур, тобто докорінна зміна відносин (процедур, правил суспільного та економічного життя);
- змінення в економічній політиці, тобто використання дієвих інструментів впливу на сучасні економічні відносини;
- трансформації в соціальній політиці (захист інтересів суспільних груп);
- мобілізація існуючих ресурсів задля створення конкурентоздатного продукту та потенційної можливості наздогнати країни-конкуренти;
- формування новітніх інституцій, тобто реформаційний процес задля створення умов докорінної зміни відносин між окремими суб'єктами, спрощення середі раціонального функціонування та обміну інформацією.

Рисунок 1.2 – Розвиток теорії за думкою Касич А. на сучасному етапі

На відміну від класичного бачення сучасне сприйняття теорії модернізації організацій підкреслює необхідність технологічних трансформацій (рис. 1.3). Відповідно, у сучасній перспективі, теорію модернізації розглядають крізь призму структурно-функціональних зрушень, з певними ознаками [11, 14]:

- зростання частки високотехнологічної продукції на ряду з підвищенням продуктивності праці, яка має більш якісні характеристики;
- підвищення конкурентоздатності продукту на міжнародному рівні;

- докорінна зміна окремих напрямів розвитку національної економіки, завдяки перегляду існуючих умов та трансформації механізмів реалізації стратегічно-прогнозованих рішень;
- стабілізація власної економіки, з урахуванням факторів впливу та створення умов конкурентоздатності держави;
- зміни якісних аспектів розвитку суспільства з новітніми пріоритетами, інтересами та ціннісними орієнтирами.

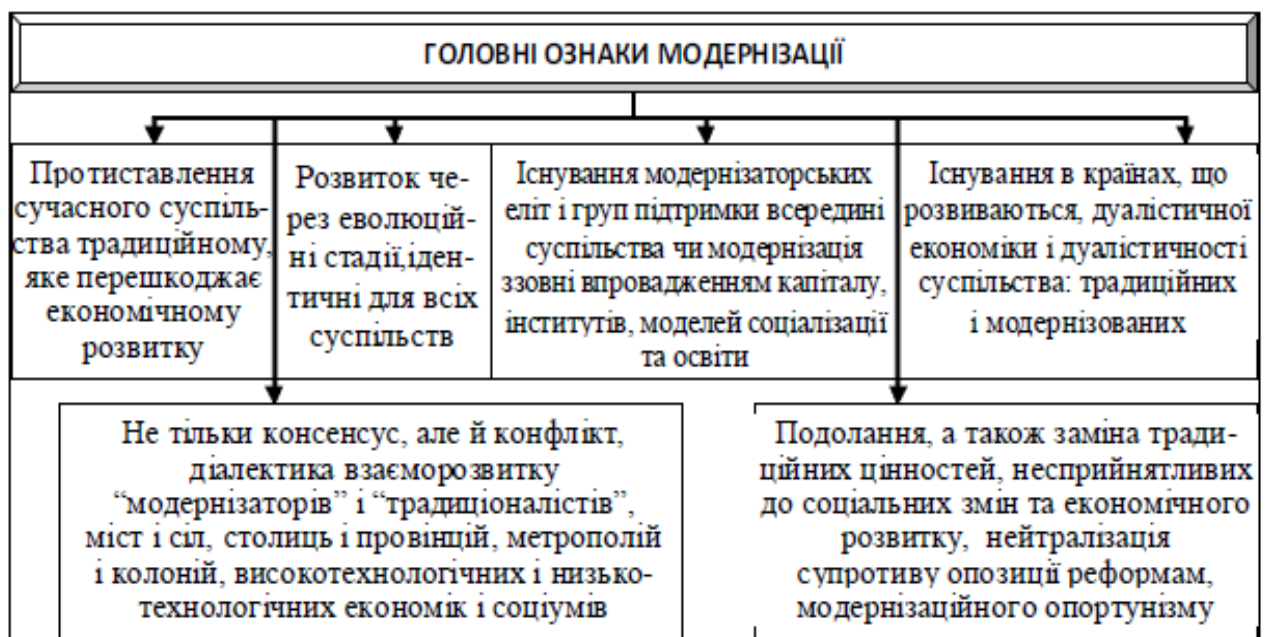

Рисунок 1.3 – Властиві характеристики модернізації за структурно-функціональною перспективою [21]

Зважаючи на теоретичне дослідження, будемо дотримуватись думки, що модернізацію слід розуміти, як різноспрямований та багаторівневий трансформаційний процес задля мобілізації наявних ресурсів та потенціалу в передбачених сферах життєдіяльності суспільства.

Підсумовуючи, окреслимо головні характерні риси [29, 32]:

- комплексне використання заходів трансформаційних перетворень у всіх напрямках розвитку суспільства;
- системність змін, тобто одночасний процес взаємопов'язаних складових усіх рівнів (від макрорівня до мікро);

- диференціація процесу трансформації, враховуючи недоліки у партнерів та спираючись на національні традиції;
- раціональна залученість усіх потрібних ресурсів;
- організаційно-регламентований процес, тобто розмежування у часі та для певних територій;
- поступове виконання процесу трансформації, що передбачає обґрунтоване встановлення етапів реалізації механізму модернізації, з урахуванням змін в оточенні.

Деякі дослідники й доречи Канзерський Ю. вважали доцільно розглядати певні стадії розвинення економіки (інвестиційну, ресурсну та інноваційну). Натомість китайський науковець Хе Чуаньци пропонує інші етапи: первинний, вторинний та інтегрований, тобто спіралі модернізації. Це припущення дозволяє розглядати у динаміці можливість скорочення відстані від розвинених держав [9, 32]. Відповідно на макроекономічному рівні можна окреслити декілька різновидів модернізації:

- оригінально-спонтанна, тобто притаманна країнам, що переходять до стадії розвитку поступово та за довготривалий період;
- вторинний процес трансформації, тобто країни намагаються наздогнати лідерів, втративши з будь-яких причин таку нагоду;
- модернізація у креативному напрямі, тобто передовий досвід впровадження інновацій, першочергове використання та фінансовий зиск;
- дубльовано-адаптивна модернізація, що передбачає запозичення вже існуючих нововведень, через ліцензування.

Дубльовано-адаптивний та креативний види використовуються в багатьох державах поєднуються у різному співвідношенні в залежності від наявних потенційно-економічних можливостей.

Запропонуємо узагальнені класифікаційні характеристики модернізації суб'єктів господарювання окреслені Вовк О. та для візуалізації пропонується представити у вигляді таблиці 1.2 [11].

Таблиця 1.2 – Різновиди підходів переліку ознак модернізації підприємств

Ознака	Вид	Трактування
Характер управлінських змін	Непрогнозована (когнітивна)	Поведінкова модернізація, сформована тенденціями розвитку персоналу та його компетенцій, через мотивованість.
	Прогнозована	Трансформація в наслідок закономірностей впливів
	Інноваційна	Обґрунтовано-необхідне впровадження інновацій.
	Імітаційна	Управління модернізаційними впливами, що носить адаптивний характер і не передбачає власні наукові дослідження.
	Потенційна	ґрунтується на управлінні економічним потенціалом і здатністю до наукових розробок та комерціалізації інновацій
	Стратегічна	Полягає у довгостроковому управлінні модернізаційним процесом та плануванні комплексних змін
	Операційна	Окреслює середньострокове регулювання модернізаційних змін
	Тактична	Полягає в короткостроковому виконанні завдань модернізації
	Планово-нормативна	Управління має наказовий характер та спрямовується на впровадженні інновацій, необхідних для безпечного і конкурентного функціонування підприємства.
	Антикризова	Модернізація стає механізмом задля виходу субєкта з кризи, активізації резервів, інжинірингових трансформацій.
	Корпоративна	Управління на підґрунті корпоративізації та HR-менеджменту
	Просторово-структурна	Трансформація структури управління та складових систем загальної структури
Об'єктивність впливу	Інтелектуально-цифровізована	Полягає у трансформації компетенцій персоналу, використанні інформаційно-технічних інновацій, підвищенні інтелектуального потенціалу.
	Виробничо-технологічна	Спрямування на технологічне переозброєння, оновлення техніко-технологічної бази та інших сфер; використання інновацій задля посилення конкурентоздатності продукту та ресурсоефективності.
	Фінансова	Запровадження сучасних технологій управління грошовими потками та оптимізації, збільшення прибутковості та незалежності у фінансовому аспекті.
	Маркетингова	Трансформація ринкових інструментів та механізмів, спрямованих на конкурентоспроможність й збільшення ринкового сегменту.
	Кадрова	Нарощування інноваційно-цифровізованих компетентностей.
	Логістична	Супроводжується впровадженням інформаційно-логістичних процесів регулювання усіх різновидів потоків в організації
Спрямованість впливу	Скорочуюча	Детенсивна, спрямована на мінімізацію загроз оточення.
	Екстенсивно-технологічна	Використання захисних стратегій та одночасне скорочення інвестицій.
	Технологічна	Впровадження інноваційних підходів у виробничий потенціал
	Прогресивна	Постійне оновлення та адаптація до динамічних змін.
	Адаптивна	Налічує інноваційно-ресурсний характер та сформовану стратегію.
	Стійка	Відбувається нарощування економічного потенціалу, відповідно динаміки інновацій зовнішнього оточення.
	Інтенсивна	Агресивна поведінка на ринку, забезпечення ресурсоефективності та інноваційних компетенцій.
	Креативна	Пошук новітніх продуктів та ринків, розвинення персоналу.
	Абсолютна	Трансформація цілей через довгострокову перспективу
Лідерська	Монополізація окремих ринків та використання інтелектуального потенціалу.	

Розглядаючи різновиди існуючих класифікацій можемо бачити наявність позитивних та негативних процесів, що підвладні формам трансформації, під впливом управлінських рішень. Зважаючи на це концептуальні основи стратегічного адміністрування процесу модернізації повинно охоплювати усі підсистеми, що дасть змогу досягти бажаних результатів у довгостроковому періоді. При цьому важливо задіяти усі потенційні можливості та використати наявні резерви, одночасно покращуючи професійні компетентності штату співробітників організації.

Зважаючи на зовнішнє оточення, повстає потреба з'ясування поведінки суб'єкта на ринку, відповідно стратегічним намірам проведення модернізації. Вкрай важливим аспектом в даному випадку є правильно обрана стратегія дій, удосконалення продукту та взаємо узгодженість елементів механізму запланованих заходів, відповідно факторів впливу (рис. 1.4).

Стосовно суб'єктів інфраструктурної сфери окреслимо головні ознаки:

- узгодженість роботи усіх елементів організації з одночасним контролем бізнес-процесів;
- глобалізація реформування в інфраструктурному секторі;
- реструктуризація процесів на підприємствах інфраструктури;
- розширення застосування цифрових технологій та відкритість функціональних систем;
- розширення державного впливу на інвестиційно-інноваційні процеси при здійсненні модернізації інфраструктурних об'єктів;
- раціональність адміністративних рішень задля нарощування капіталізації організації:
- розширення компетентності співробітників для безперешкодного впровадження модернізаційних процесів в організації;
- постійний моніторинг законодавчих та політичних рішень в державі;
- велика конкуренція та фіскальне регулювання логістичних послуг;
- наявність перетинів для здійснення модернізації в організаціях державного сектора, що збільшує економічні цикли розвитку.

Рисунок 1.4 – Процес управління модернізацією в організації інфраструктурної сфери [4]

Підсумовуючи, окреслимо модернізацію, як перспективо-орієнтований процес управління задля оновлення організації на підґрунті техніко-технологічної та інтелектуально-цифрової трансформації, що покращить споживчий продукт й підвищить конкурентоздатність суб'єкта сфери послуг, відповідно його вартості на інфраструктурному ринку.

1.2. Методичні підходи до модернізації основних засобів та їх економічна сутність

Основні засоби (ОЗ) становлять значну частину техніко-технологічної бази будь-якої організації, тому раціональне використання та ефективно обраний метод амортизації дозволяють досягти запланованої мети й економічного зиску.

Відповідно економічного трактування ОЗ це грошовий виріз засобів праці, який використовується протягом тривалого часу в незмінній натуральній формі та відшкодовується частинами при виготовленні продукту.

Дане визначення окреслюється наступними факторами:

- по-перше вони призначені задля здійснення бізнес-процесу та окремих операцій, характеризують продуктивну силу та визначають потенційні можливості кожного суб'єкта господарювання;
- по-друге завдяки ним створюються необхідні умови розвитку та доступності суспільних благ, якщо розглядати залучення їх стосовно невиробничої сфери;
- раціональне розміщення та ефективне використання дозволяє підвищити продуктивність, а отже й прибутковість господарювання.

Першочергово дану категорію підкреслив Адам Сміт, пропонуючи узагальнити сприйняття основного та оборотного капіталу, їх принципову розбіжність у формуванні доходу (табл. 1.3).

Також на думку науковців Рилєєва В. та Скрипника Н. законодавчі аспекти трактування ОЗ базується на функціях призначення та тривалого часу використання, з урахуванням інфляції на процеси відтворення.

Таблиця 1.3 – Трактування «основних засобів»

№	Джерело	Визначення
Законодавчі аспекти		
1	Стандарт бухгалтеру	Фізично-матеріальні активи, що утримуються суб'єктом господарювання задля створення бізнес-процесу та передбачених суміжних операцій та період використання більше року
2	Міжнародні стандарти	Наявні активи організації, що окреслюються як основні засоби, налічують фізичну форму існування та використовуються задля спеціалізованої діяльності більше одного бізнес-операційного циклу.
3	Податкові акти	Фізично-матеріальні активи, що окреслені власником майна, як засоби здійснення бізнес-процесу. Їх вартість потроху зменшується у зв'язку зі старінням (фізичним та моральним) та термін експлуатації більше року.
Капітал		
4	Сміт А.	Це спрямування капіталу на елементи здійснення господарської діяльності, що наявні у фізично-матеріальній формі та приносять власнику бажаний дохід.
5	Рікардо Д.	Односпрямований вид грошових засобів, відповідно економічному виду діяльності організації, що знаходиться в її розпорядженні та може окреслюватися, як основний капітал або оборотний.
6	Міль Дж.	Основним капіталом вважаються грошові вклади на тривалий період у знаряддя праці та бажаний зиск (фінансовий дохід) від їх використання отримує власник.
7	Маркс К.	Існування засобів праці в незмінній фізичній формі протягом усього встановленого терміну функціонування, що підлягають оновленню після зносу. Даний вид капіталу відтворюється поступово а авансування відбувається одразу й значній мірі.
Активи організації		
8	Бланк І.	Матеріальне формування засобів праці, які довгостроково використовуються в комерційно-виробничому аспекті здійснення бізнес-процесу та перенесення вартості відбувається частинами, відносно створеного продукту.
9	Довгалюк Н.	Задіяні для отримання доходу у бізнес-процесі організації матеріальні активи, що використовують у різнопланових циклах господарювання в незмінній натуральній формі більше року та відшкодовуються частково, відповідно виробленого продукту.
10	Бутинець Ф.	Активи, що налічує організація задля бізнес-процесу та інших важливих й прибуткових (оренда) операцій, відповідно встановленої діяльності та експлуатація яких більше року принесе економічний зиск.
11	Рилєєв С., Скрипник Н.	Головними ознаками віднесення активів до ОЗ вважається: функціональне призначення, нерухоме застосування довгий час, вартісні обмеження та фізично-матеріальна форма.

*узагальнено автором на основі джерел [1, 10, 24, 31]

На підґрунті нормативних актів та теоретичного дослідження окреслимо характеристики основних засобів:

- значна часта у вартості активів організації;
- матеріально-натуральне вираження присутності;
- різноманітність функціонального призначення;

- довго тривалість використання;
- поступове зменшення вартості при використанні (амортизація).

Зазначенні ознаки формують визначення ОЗ, але й досі виникають дискусії між науковцями з приводу даної економічної категорії та її характеристик. Одні ототожнюють трактування з засобами праці, а інші з цінностями (активами), тому пропонуємо наявні думки у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Динаміка еволюції основних засобів за авторами

Науковці	Ознаки ОЗ				
	Елементне-складова	Період використання	Належність до виробництва	Натурально-речова форма	Відтворення вартості
Прохорова А.	матеріально-речові цінності	тривалий час	не визначається		
Бойко В.	засоби праці	тривалий час	не визначається	незмінна	частинами
Борисов А.			багато циклів	не визначається	
Неміш Ю.			не визначається	не визначається	
Бутинець Ф.	матеріальні активи	> 1 року	перевищує 1 рік		не визначається
Загородній А.		тривалий час	не визначається	незмінна	
Дем'яненко М.		не менше за 1 рік		не визначається	поступово

По зазначеному в таблиці спостерігаємо, що науковці котрі ототожнюють основні засоби з матеріальними активами, розмежують їх за терміном використання: дуже тривалий час або більше року. Зважаючи на думку деяких авторів, то простежується характеристика по відношенню до участі виробничого процесу ОЗ, підкреслюючи використання у великій кількості циклів створення продукту. Однак збіг думок припадає на процес відтворення, що підтверджується думкою багатьох у поступовому перенесенні первинної вартості, відповідно

обсягу виготовлення, тобто частинами на кожний виробничий цикл. Підсумовуючи, можемо стверджувати, що ОЗ є активами різного роду використання у бізнес-процесі тривалий час та формують основний капітал та значну частку вартості організації.

Стосовно процесу відтворення (оновлення) ОЗ, то він може здійснюватися: за рахунок накопичень від діяльності (власні кошти): за рахунок позикових грошей або продажу цінних паперів (залучені кошти). Процес відтворення ОЗ може бути простим та розширеним. Відповідно першого відбувається заміна у тій же кількості та заміна на аналогічні пристрої, або лише заміна зношених вузлів, що ніяк не відображується на зміні потужності організації. При цьому другий вид передбачає кількісно-якісні зрушення потужності, тобто найчастіше збільшення й кардинальну заміну на більш продуктивну техніку [15].

Оновлення, як будь-який процес налічує притаманні риси трансформації виробничих ОЗ:

- відшкодування вартості відбувається поступово, певними частинами, відповідно обсягу виготовленого продукту організації;
- простежується динаміка зміни споживчої вартості ОЗ, відповідно обраного методу нарахування амортизації;
- момент акумуляції грошових надходжень, у вигляді амортизаційних відрахувань, надає можливість підприємству маневреності, бо ОЗ функціонують тривалий період і накопичення можна розглядати, як вільні гроші до моменту купівлі нового устаткування [32].

Притаманною рисою кругообігу виробничих ОЗ є поступове проходження трьох основних стадій, відображених на рисунку 1.5.

Перший етап кругообігу підкреслює раціонально-продуктивне залучення ОЗ до виробничого процесу та використання обґрунтованого методу амортизаційних відрахувань, що передбачає нарощування суми зносу під час експлуатації, тобто списання амортизації на витрати після закінчення бізнес-операцій. Отже на даному етапі поступово знижується споживча вартість ОЗ за рахунок часткового перенесення їх суми на вартість вже виготовленого продукту.

Рисунок 1.5 – Кругообіг модернізації ОЗ підприємства

Другий етап характеризується закономірним перетворенням амортизованої частини ОЗ, яка знаходиться у товарній формі, на гроші.

Кінцевий етап окреслюється оновленням споживчої вартості ОЗ, тобто заміна зношеного устаткування на нове, завдяки акумульованих відрахувань [62].

Оновлення та модернізація ОЗ є дуже важливим аспектом функціонування організацій в мінливих умовах ринку, бо саме завдяки даному процесу визначається конкурентоздатність, можливість впровадження новітніх технологій та можливість насичувати ринок потрібними товарами й послугами. Саме інноваційне й більш продуктивне устаткування збільшує економічний зиск функціонування організацій та розвиток національної економіки.

Однак досліджуючи статистичні дані, можемо підкреслити той факт, що більшість підприємств нашої держави, незалежно від функціональної спрямованості, приділяють не достатньо уваги процесу відтворення ОЗ. Відповідно коефіцієнт, що характеризує інтенсивність введення нових одиниць виробничих засобів коливається у межах 3-6% для промислових компаній, а вибуття на рівні 2-3% загального обсягу. Отже спрацювання складає 50%

вартості. Загальна картина дуже не втішна, бо третина функціонуючого устаткування фізично спрацьована або технічно не відповідає сучасним вимогам та новітнім технологіям. Тобто керівним органам будь-яких суб'єктів важливо приділити увагу процесу скорішого відтворення та модернізації технічного парку власного бізнесу.

Відповідно зазначеного, важливим спрямуванням у сучасних реаліях функціонування, інтенсифікація оновлення ОЗ передбачає:

- перебудова значними темпами у напрямі виготовлення та задоволення попиту у техніці новітнього покоління, розвинення власного машинобудування;
- розвинення інноваційно-пріоритетних та наукомістких напрямів виробництва, відповідно досягнень НТП;
- масштабність здійснення відтворювальних процесів з одночасним удосконаленням всебічно обґрунтованої організації праці;
- трансформація інвестиційної політики у бік реконструкції та модернізації існуючих виробничих об'єктів та впровадження знаряддя праці більш високого та сучасного рівня;
- створення передумов зацікавленості усіх ланок національної економіки в проведенні відтворювальних процесів ОЗ та впровадженні сучасних новинок у власний бізнес, відповідно досягненням НТП.

Отже модернізація функціонуючого устаткування відіграє важливе значення задля ефективної організації бізнес-процесу, бо оновлення техніко-технологічної бази дозволяє отримати сучасні параметри здійснення спеціалізованого продукту, відповідно всебічних забаганок споживачів та досягти економічно-вигідного досягнення встановлених цілей. Принцип визначення ефективності витрат на проведення модернізації корелюється з витратами на капітальний ремонт. Відповідно доцільність таких дій дозволяє здійснити нарощення потужності та трансформувати існуючий бізнес в новітній формат, що можна досягти завдяки реконструкції, нового будівництва або розширення існуючих елементних підрозділів суб'єкта господарювання. Трансформація технічної складової або технічного розвитку є процесом запланованим, що

передбачає обґрунтоване проведення комплексу встановлених заходів по підвищенню параметрів технічного рівня, завдяки введення в дію нового обладнання, яке є більш продуктивним та автоматизованим у використанні. Також зміни можуть бути проведені стосовно усієї системи господарювання або частково, лише відповідно окремих ланок. Стосовно нового будівництва, то його слід застосовувати лише до недоцільних для подальшого використання виробничих об'єктів, попередньо проаналізувавши економічну ефективність запланованого заходу.

1.3. Методи оцінювання ефективності модернізації основних засобів

Якісне покращення та більш раціональне застосування й вдосконалення процесу відтворення ОЗ у подальшому сприятиме збільшенню економічних індикаторів позитивного функціонування будь-якої фірми: збільшенню прибутковості через зростання продуктивності, обсягів виробництва та зниження собівартості; покращенню показників використання ОЗ (фондовіддачі, фондомісткості, тощо); економічній доцільності капіталовкладень. Існування різних підходів та методів обліку та оцінки ОЗ надає масив інформаційної аналітики задля всебічно-обґрунтованого аналізу та впровадженню раціонально-оптимальних заходів подальшого використання ОЗ у бізнес-процесі.

Відповідно тривалого часу функціонування ОЗ в організації доцільно проводити їх оцінку, враховуючи коливання факторів виробництва та інфляцію, тобто вимірювати наявність в будь-який час у вартісному виразі. Існує: первинна вартість, тобто суму грошей витрачених на придбання та введення в експлуатацію потрібних елементів ОЗ; відновна вартість, яка дозволяє визначити справжню вартість ОЗ в даний період з урахуванням певних параметрів; залишкова вартість ОЗ, тобто та її частина, що ще підлягає амортизації (різниця між первинною та зносом); ліквідаційна, тобто вартість металобрухту за яку плануємо отримати гроші після експлуатації (немає потреби амортизувати та збільшувати собівартість); справедлива, яку реально можна отримати після експлуатації.

Схожість думок багатьох науковців збігається стосовно використання задля оцінки ОЗ ринкової (реально діючі ціни) та балансової вартості.

Притаманний уваги підхід оцінювання ОЗ, що ґрунтується на технічному стані: використання показників з урахуванням їх терміну експлуатації (співставлення фактичного та ефективного часу роботи); використання показників у натуральному (фізичному) та вартісному (грошовому) виразі.

Формули завдяки яким можна окреслити забезпеченість бізнес-процесу ОЗ та відстежити раціональність використання зведено у таблицю 1.5.

Загальну сукупність ефективного використання ОЗ в організації відображують показники: фондівдачі та фондомісткості, фондоозброєності та коефіцієнт, що відображує частку вартості ОЗ в майні організації [20].

Показник фондівдачі окреслює частку вартості виготовленого продукту, що припадає на кожну гривню ОЗ, відповідно фондомісткість є зворотним показником та характеризує, яка частина функціонуючих ОЗ припадає на кожну гривню виготовленого продукту. Відповідно розрахунок фондоозброєності свідчить про забезпеченість працівників технічним оснащенням, тобто яка сума грошей ОЗ припадає на середньооблікового співробітника.

При аналізі динаміки зазначених показників, кожне керівництво намагається збільшити значення фондівдачі та знизити фондомісткість, приймаючи необхідні управлінські рішення. Також для раціонального функціонування бізнес-процесу важливим аспектом є обґрунтоване збільшення фондоозброєності, бо даний фактор пов'язаний з покращенням виробничих параметрів й узгодженого досягнення цілей.

Також для всебічного дослідження раціональності використання ОЗ, окремих ланок та загалом, використовують розрахунки коефіцієнтів (оновлення, зносу, вибуття, придатності), відстежуючи їх коливання за потрібний період, задля обґрунтованого планування на подальшу перспективу.

Коефіцієнт оновлення підкреслює інтенсивність введення в дію нових ОЗ, що сприяє оновленню техніко-технологічної бази. Натомість коефіцієнт вибуття свідчить про виведення з бізнес-процесу застарілої техніки.

Таблиця 1.5 – Показники наявного стану та раціональності використання ОЗ

Показник	Опис формули	Ознака	Інтервал
Окреслюють забезпеченість організації ОЗ			
Фондомісткість	Середньорічна вартість ОЗ/вартість виготовленого продукту	Вартість ОЗ, що припадає на 1 грн. виготовленого продукту	Позитивне зростання (від 0 до 1)
Фондоозброєність	Середньорічна вартість ОЗ//середньооблікова чисельність	Встановлює величину ОЗ, що припадає на співробітника	Позитивне зростання найкраще
Частка вартості ОЗ у майні компанії	Залишкова вартість ОЗ /загальна вартість майна	Окреслює питому вагу залишкової вартості ОЗ	Позитивне зростання (від 0 до 1)
Підкреслюють стан ОЗ			
Коефіцієнт зносу	Вартість зносу ОЗ / середньорічна сума ОЗ	Вказує ступінь зносу ОЗ	Зменшення є найкраще (від 0 до 1)
Коефіцієнт придатності	(1 – коефіцієнт зносу ОЗ)	Окреслює питому вагу ОЗ, яка придатна до експлуатації	Позитивне зростання (від 0 до 1)
Коефіцієнт оновлення	Сума введених ОЗ/ середньорічна вартість ОЗ	Інтенсивність введення нових ОЗ	Позитивне зростання (від 0 до 1)
Коефіцієнт вибуття	Сума виведених ОЗ / середньорічна вартість ОЗ	Інтенсивність вибуття зайвого устаткування	Зменшення є найкраще (від 0 до 1)
Коефіцієнт приросту	(різниця між введеними та вибулими ОЗ) / середньорічна вартість ОЗ	Окреслює ступінь збільшення ОЗ за звітний період проти минулого	Позитивне зростання (від 0 до 1)
Окреслюють ефективність використання усієї сукупності ОЗ			
Фондовіддача	Вартість виготовленого продукту /балансова вартість ОЗ	Раціональність використання ОЗ	Позитивне зростання (від 0 до 1)
Рентабельність ОЗ	(Прибуток/середньорічна вартість ОЗ) * 100%	Прибутковість використання ОЗ	Позитивне зростання (від 0 до 100%)

Частка вартості ОЗ відшкодована за рахунок виготовленого продукту в попередніх періодах відображується в коефіцієнті зносу, тому як визначається співвідношенням суми амортизаційних відрахувань до первинної вартості ОЗ. Зворотнім до даного показника є коефіцієнт придатності, бо підкреслює саме

долю придатних ОЗ функціонувати в бізнес-процесах, тобто суму вартості яку ще потрібно буде перенести на виготовлений продукт в майбутньому.

Коефіцієнти оновлення (вибуття) окреслюють саме інтенсивність введення нових (вибуття) ОЗ відповідно передбачених бізнес-операцій.

Відносно темпів трансформації (оновлення) ОЗ якнайтісніше знаходяться коефіцієнти придатності та вибуття, бо враховуючи розрахунки можемо засвідчити, що зростання коефіцієнту вибуття приближує власника до процесу оновлення та покращення технічного стану устаткування.

Розрахунок коефіцієнту приросту найчастіше здійснюють для окремих груп ОЗ або для певних ланок та потім оцінюють динаміку змін.

Нарешті загальні показники раціональності використання усієї сукупності ОЗ є фондovіддача та рентабельність використання. Тобто перший показує ефективність вкладених грошей в ОЗ й віддачу кожної гривні при виготовленні продукту. Його потрібно розглядати в динаміці та позитивні зрушення свідчать про ефективну організацію бізнес-процесу, також підвищити фондovіддачу можна за рахунок більш інтенсивного використання ОЗ.

Відношення прибутку до середньої вартості ОЗ відображує ефективність використання усіх елементів основних засобів при здійсненні бізнес-процесу та є абсолютним показником – рентабельністю, який також доцільно досліджувати в динаміці задля корегування управлінських дій.

Деякі менеджери при аналізі використання ОЗ використовують узагальнені показники, такі як поділ на активні та пасивні елементи, доля активних елементів у загальній сумі, тощо.

Переходячи до процесу модернізації ОЗ треба зазначити існуючі підходи саме аналізу даного аспекту:

- по-перше виокремлюють спосіб, який ґрунтується на співставленні економічної продуктивності та екологічності результатів бізнес-процесу, тобто розглядається концепція сталого розвинення; - по-друге існує спосіб, що передбачає розрахунок інтегрального (комплексного) показника, який узагальнює індикатори окремо-здійснених видів процесу модернізації [25].

Провівши всебічне та комплексне дослідження національного та закордонного досвіду проведення модернізації, можемо узагальнити теоретичні особливості складності процесу проведення оцінки:

- по-перше наявність великого різноманіття кількісно-якісних ознак та відповідно недостатнє ототожнення реальних процесів з кількісними показниками;

- оцінювання є процесом багато-спрямованим та одночасно комплексним, тому обґрунтоване та остаточне обрання необхідних показників залежить від безлічі факторів (масштабу та точності аналізу, остаточних цілей здійснення аналізу, наявної інформації задля проведення аналізу, тощо);

- важливим моментом є тривалість процесу оцінки, для деяких напрямів діяльності оновлення ОЗ здійснюється постійно й розглядається в динаміці але ускладнюється великим масивом показників та розбіжністю в завданнях системи.

Узагальнимо необхідні принципові аспекти задля проведення всебічно-обґрунтованого аналізу процесу модернізації ОЗ:

- достовірно окреслити зміст елементів процесу та здійснити диференціацію обраних кількісних показників за окремими видами модернізації;

- розглянути масив та оцінити перелік обраних складових, їх взаємозв'язок та протиріччя задля загального представлення процесу модернізації та різнопланових елементів;

- скласти можливі варіанти розвитку та окреслити особливості обраної моделі активізації модернізаційних процесів, відповідно потенційних можливостей та досвіду.

Теоретичні аспекти процесу оцінювання модернізації окремих суб'єктів господарювання менш присутнє ніж проведення даного процесу в більш широкому спектрі (регіон, галузь та національний). Відповідно застосування на мікрорівні відбувається дослідження в межах окремих бізнес-операцій та встановлення відповіді на потреби інвестування в оновлення. У даному контексті використовується інтегрований показник, який враховує обґрунтовано-допустиму кількість параметрів задля здійснення модернізації (рис. 1,6) [29].

Показники організації процесу змін

- 1) чисельність співробітників;
- 2) кількість підрозділів на підприємствах зайнятих у науково-дослідних роботах;
- 3) кількість робітників, які пройшли стажування або перепідготовку;
- 4) чисельність креативних менеджерів, які здатні налагодити роботу механізму змін та від яких залежить успіх починань.

Показники оцінки компонента фінансування та стимулювання процесу змін

- 1) розмір витрат на організаційно-економічну модернізацію, що характеризує загальну суму витрат підприємства, необхідну для впровадження процесу змін;
- 2) обсяг фінансування змін за рахунок коштів бюджетів різних рівнів;
- 3) розмір власних засобів підприємства, що направлені на фінансування процесу змін;
- 4) розмір позикових коштів, які спрямовані на фінансування змін, характеризує можливість підприємства залучати кредити за необхідністю;
- 5) обсяги іноземних інвестицій;
- 6) приріст прибутку (в короткостроковому періоді) підприємства після впровадження організаційно-економічних змін;
- 7) вартість майна, яке буде задіяне при впровадженні змін, що характеризує забезпеченість підприємства необхідними основними засобами

Показники оцінки компонента розробки та впровадження змін

- 1) кількість нових продуктів запроваджених на підприємстві у звітному періоді;
- 2) кількість проектів по змінах, що прийняті до впровадження, характеризує активність, прагнення керівництва та робітників до змін;
- 3) кількість успішно виконаних проектів по змінах;
- 4) кількість вилученої з виробництва застарілої продукції;
- 5) вартість експортної модернізаційної продукції підприємства, характеризує конкурентоспроможність продукції на світових ринках;
- 6) виручка від реалізації нової або удосконаленої продукції, показує розмір доходу, який отриманий підприємством від впровадження організаційно-економічних змін

Показники оцінки компонента інтелектуальної власності

- 1) витрати, пов'язані з патентуванням винаходів, які характеризують розмір коштів, витрачених підприємством на юридичний супровід власних авторських прав;
- 2) кількість запроваджених нових рішень, що розроблені самим підприємством, характеризує абсолютний ефект, який отриманий підприємством від реалізації змін;
- 3) доходи, отримані від продажу ліцензій, характеризує самостійність підприємства при розробці нововведень

Показники оцінки компонента технологічного трансферу

- 1) кількість проектів, що здійснено разом із іншими підприємствами, характеризує співпрацю з НДІ та іншими науковими організаціями;
- 2) число ярмарок і виставок нової продукції де підприємство приймало участь

Рисунок 1.6 – Дані аналізу потенціалу модернізації

За даною методикою пропонується здійснювати процес оцінки потенціалу за визначеними підгрупами показників:

- елементні компоненти проведення організаційних змін суб'єкта;
- складові організації фінансування та впровадження стимулів задля здійснення модернізації;
- використання показників, що відображують ефективність здійснення проекту модернізації;
- залучення індикаторів відображення інтелектуальної компетентності;
- компоненти реструктуризації та оновлення технологічної складової бізнес-процесу.

Зазначені складові візуалізовано на рисунку 1.7

Рисунок 1.7 – Алгоритм проведення бальної оцінки потенційних можливостей модернізації [26]

Відповідно вартісний вираз проведення оцінки процесу модернізації для суб'єктів інфраструктури окреслює тільки заплановані витрати на реалізацію проєкту. Зважаючи на необхідність оцінки по різних напрямках прийнятих рішень та окремим бізнес-операціям можна запропонувати для використання підхід науковця Вовк О., який дозволяє врахувати капіталізовані результати якісних змін, скорегованих відповідно вартості загального проєкту модернізації [12].

$$K_m = \frac{\Gamma_k}{\sum_{i=1}^n V_{\Pi_i} \times Q_i} \times K_{iнов} \times K_{iнт} \times K_{як} \times K_{б} \times K_{ц} \times K_{iнтег} \quad (1.1)$$

де K_m – критерій ефективності модернізації; Γ_k – сума грошей капіталізованого гудвілу організації; V_{Π} – сума грошей задля реалізації складових потенціалів при модернізації; i – різновид потенціалу; n – кількісне вираження потенціалу; Q_i – доля потенціалу у загальній вартості проєкту; $K_{iнов}$ – коефіцієнт інновацій при реалізації проєкту, $K_{iнт}$ – коефіцієнт інтелектуальних трансформацій при реалізації проєкту, $K_{як}$ – коефіцієнт якості при реалізації проєкту, $K_{б}$ – коефіцієнт безпеки при реалізації проєкту, $K_{ц}$ – коефіцієнт цифрової трансформацій при реалізації проєкту, $K_{iнтег}$ – коефіцієнт інтегральності при реалізації проєкту.

Дане порівняння (1.11) необхідно задля оцінки ефективного здійснення модернізації у сфері інфраструктури й вагомості результуючих індикаторів та підкреслює результативність управління в довгостроковій перспективі щодо векторного спрямування форм та джерел ресурсного забезпечення інноваційного розвитку.

Сучасні дослідження теоретичних етапів «модернізації» не дуже схожі у висвітленні даного трактування. Ми схиляємось до думки, що дане поняття можна окреслити, як довгостроково-орієнтоване управління різноспрямованими процесами (техніко-технологічного, цифрового, інтелектуального, тощо) оновлення компанії. Даний процес надає можливість задля кількісно-якісних змін параметрів бізнес-процесу, підвищення його конкурентоздатності та вартості.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОЗ КП « КИЇВПАСТРАНС»

2.1. Організаційно-економічна характеристика КП «Київпастрас»

Для дослідження було обрано організацію КП «Київпастрас», що належить до частки великих комунальних перевізників України. Його послуги щоденно цікаві майже для півтора мільйона пасажирів. Відповідно сфери функціонування місія – надання якісно-комфортних послуг користувачам, через безперервний трафік наземного транспорту, який постійно оновлюється та розвивається. Також сформована візія: забезпечення наземних послуг перевезення різноманітним транспортом для внутрішнього сполучення. Організація налічує власні цінності, які можна окреслити головними аспектами: споживачі транспортних послуг, професійна якість сервісу, постійне удосконалення та розвиток. Головний девіз, це моніторинг безпеки пасажирів. З початком пандемії COVID-19 в організації впроваджено певні обмеження та засоби безпеки, відповідно нормативних актів держави та санітарно-гігієнічних норм.

В продовж дії карантину (2020р.) компанія була одноосібним міським перевізником, якому було доручено здійснювати транспортування пасажирів. Відповідно того часу організація КП «Київпастрас» забезпечила роботу критичної інфраструктури, здійснюючи перевезення співробітників даної сфери. До позитивно-спрямованих заходів можна віднести сплановані маршрути безкоштовного транспортування до 5 медичних закладів. Також компанія продовжувала свою діяльність під час воєнного стану, представляючи послуги транспортування пасажирів.

Надання транспортних послуг та організацію даного процесу було забезпечено: приблизно 500 транспортними засобами, що безперервно виходили на 81 автобусний маршрут; приблизно 340 одиниць техніки задля організації 48 тролейбусних маршрутів; 260 одиниць вагонної техніки для забезпечення 18 маршрутів трамваями; також організація перевезень міськими електричками та

фунікулерами задля зручності населення. Усі послуги є притаманними для місцевих споживачів та гостей столиці.

З 2020 року компанія припинила обслуговування приблизно 14 маршрутів таксі та провела оновлення транспортних засобів задля покращення якісних параметрів транспортного сервісу.

КП «Київпаstrans» приймає участь у різноманітних конкурсах та тендерах, завдяки чому у 2020-2021 роках вдалось залучити до діяльності інвесторів й було здійснено модернізацію 160 зупинок задля громадського транспорту, що підкреслює сучасне оновлення та розвиток транспортної інфраструктури. Крім того власними силами компанії (власне виробництво) були встановлені 55 павільйонів-зупинок та 13 за рахунок інвестиційних коштів. Також власними силами КП «Київпаstrans» відбувається поточний ремонт, у межах якого, пофарбовано 310 та відремонтовано 260 конструкцій транспортної інфраструктури, встановлено 1050 інформаційних покажчиків зупинок. До позитивних моментів функціонування можна віднести завершення робіт модернізації зупинок швидкісного трамвая, реконструйовано дві платформи, що здатні забезпечити послугами також людей з вадами (інвалідів). Платформи забезпечені сучасними пристроями: інформаційними, освітлення та безпеки.

Хотілось зазначити, що станом на 2021 рік компанія обслуговує близько 16 пунктів зупинок міських пунктів залізничного вузла Київщини, завдяки послуг електричок у двох напрямках Київ та Дарниця й зворотній маршрут.

Кожин день на маршрут виходить шість електропоїздів, забезпечуючи робочий тиждень, але з різним інтервалом протягом доби (від 10 до 45 хвилин). Найбільш інтенсивний рух відбувається в час «пік» й поступово зменшується, відповідно потреби. В подальшому планується підвищити кількість одиниць електротранспорту після здійснення ремонтних робіт рухомого складу з залученням спеціалізованих підрозділів АТ «Укрзалізниця». Потреби у наявній кількості електропоїздів на вихідні та святкові дні не існує, тому в зазначені дні кількість електричок на маршруті зменшується до чотирьох.

Власні центри технічного обслуговування тролейбусного парку територіально знаходяться у трьох районах міста для зручності використання, їх основною спрямованістю є виконання технічних робіт по двом векторам: по-перше проведення для всіх типів тролейбусного парку середнього ремонту; по-друге здійснення ремонту агрегатів та вузлів, що здійснюється централізовано.

Проведення середнього ремонту тролейбусного парку відбувається з використанням сертифікованих та якісних матеріалів у вигідно розташованих центрах технічного обслуговування з дотриманням природоохоронних норм. Для більш раціонального здійснення сервісного обслуговування відбувається: процес трансформації технології здійснення ремонту; усунення та виключення операцій забруднюючих навколишню середу; модернізація очисних споруд, вентиляційних систем та комунікацій сервісних операцій.

В компанії приділяється достатньо уваги безпеці та гігієні життєдіяльності, дотримуються норм запобігання травматизму й профзахворювань. Саме тому здійснюється: постійний огляд та ремонт вентиляційних споруджень усіх ланок ремонтного сервісу; перевірка безпеки та міцності оглядових ям; поточний та капітальний ремонт усіх приміщень; забезпеченість освітленням відповідно стандартів; проведення інструктажу та медогляду співробітників, тощо.

Стосовно усіх робітників КП «Київпаstrans», то турбота про їх стан здоров'я здійснюється за рахунок компанії у міській лікарні №7 м. Києва.

В переліку інфраструктурних об'єктів компанії є станція задля обслуговування автобусів, яка здійснює поточну діагностику, регулювання усіх електроприладів та двигунів, налагодження ходової частини та запалювальної ОЗ. Також у центрі відбувається поточний догляд автотранспортних засобів: своєчасна заміна мастила, горючих матеріалів та іншої потрібної рідини задля безпечного функціонування автобусів. Також відбувається капітальний ремонт вузлів, агрегатів та різноманітних пристроїв автопарку.

До операційної роботи підрозділу також входять роботи по відновленню, малярному та антикорозійному обслуговуванню кузовів, заміні скла автобусно-тролейбусного парку.

В розпорядженні компанії є енергетична служба, яка забезпечує зв'язком та займається обслуговуванням майже 1300 кілометрів контактної мережі трамвайно-тролейбусного парку, 19000 опор, 90 трансформуючі підстанцій, 1500 кабельних мереж та 100 одиниць спецтранспорту. Також до обов'язків даної ланки належить виробництво нестандартних вузлів, арматурних засобів, тощо. Протягом останнього періоду даною службою було проведено заміну 25 кілометрам зовнішнього проводу та 7 опор, реконструйовано до можливого використання 60 кілометрів контактної мережі.

Перейдемо до служби забезпечення колії, яка здійснює технічно-ремонтне обслуговування колій задля безпечного та своєчасного транспортування пасажирів трамвайним складом. Даний підрозділ власними силами, незважаючи на недофінансування, здійснює середній та капітальний ремонт існуючих на маршрутах колій, довжина яких складає 230 кілометрів в одноколіїному спрямуванні. Роботу підрозділу здійснює 80 одиниць будівельно-монтажної техніки, 50 спецтранспорту та 18 рухомого складу. Даною службою за останній час було здійснено ремонтні роботи 5 кілометрів колій та реконструйовано 750 метрів колій.

Наявний в компанії підрозділ по збору та обліку доходів займається також забезпеченням населення необхідними проїзними документами та здійснює контроль оплати при пересуванні у міському транспорті.

Організація зазначеної ланки поділяється за напрямками функціонування: надання проїзних документів усіма видами міського транспорту у м. Київ, а саме трамвайно-тролейбусними засобами, фунікулерами, автобусами приміського сполучення, залізничного складу задля внутрішнього пересування (міські перевезення); забезпечення квитками під час пересування пасажирів та інкасація грошових потоків й робота з закладами банку; виготовлення та реалізація проїзних документів через спеціалізовані пункти продажу; поступове впровадження автоматизованої системи оплати, що значно знизило витрати компанії та є актуальним відповідно сьогодення.

Отже, розглянувши багато спрямовані функціональні операції КП «Київпаstrанс», відповідно головної цілі можемо окреслити, що надання транспортних послуг споживачам та пасажиром міста усіма видами транспортних засобів здійснюються відповідно бізнес-процесу комунального підприємства на достатньо належному рівні.

2.2. Моніторинг фінансово-економічних показників КП «Київпаstrанс»

Для подальшого вдосконалення, відповідно обраного об'єкта, проведемо всебічне дослідження існуючих витрат компанії у динаміці за останні три роки. Виокремимо зрушення витрат та їх частку в загальній сумі (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка операційних витрат КП «Київпаstrанс»

Елементи витрат	2019 р.		2020 р.		2021 р.	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Матеріальні	0,011	1,39	7,6839	2,72	36,1969	5,35
Оплата праці	0,3019	38,38	18,349	6,48	21,0768	3,09
Соціальні відрахування	0,2338	29,73	3,803	1,34	4,63	0,69
Амортизація	0,092	11,69	1,3959	0,49	11,24	1,68
Інші	0,1479	18,81	252,0719	88,97	607,07	89,19
Усього	0,7866	100	283,3037	100	680,2137	100

За частками зведеної таблиці коливань витрат спостерігаємо, що з 20020 року значна доля припадає саме на інші операційні витрати. Це свідчить про нерациональне розподілення грошових засобів в комунальному підприємстві. Задля розвитку компанії більша частка коштів повинна бути спрямована на трансформацію ОЗ та розвинення послуг, бо саме вони створюють вартість та функціонування бізнес-процесу. Задля кращого сприйняття інформації візуалізуємо їх на рисунку 2.1.

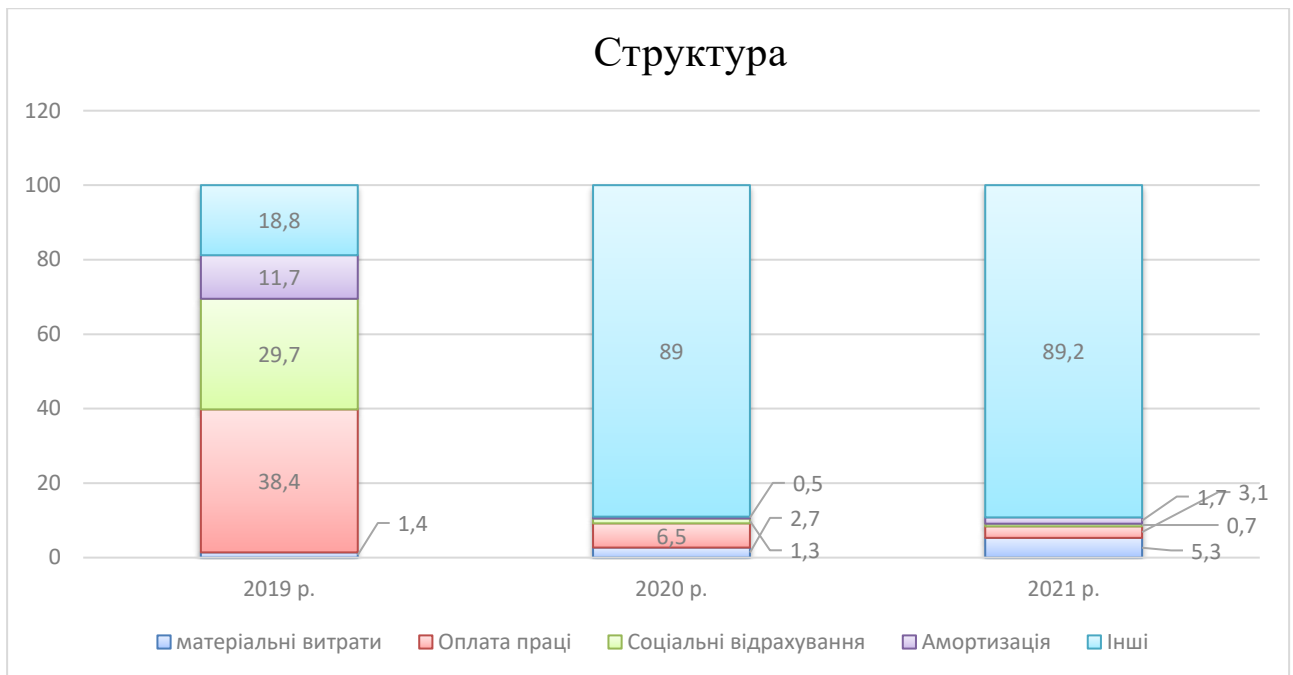

Рисунок 2.1 – Структура витрат КП за 2019-2021 рр.

Надалі приділимо увагу зрушенням та динаміці собівартості наданих послуг за останні роки в компанії (рис. 2.2).

Рисунок 2.2 – Динаміка зрушень собівартості послуг КП «Київпастрас»

Отже, з представленою малюнку, простежується стрімке зростання собівартості запропонованих послуг компанії, що можна окреслити як поживлення функціонування бізнес-процесу на ринку та більша зацікавленість пасажирів у перевезеннях й зручності транспортних послуг КП «Київпастрас». Також даний факт підкреслює лояльність клієнтів підприємства до їх послуг.

За змістовним переліком собівартість налічує значну кількість елементів, серед яких найбільш значні витрати на перевезення, також до списку можна додати технічне обслуговування, відрахування на ремонт та амортизацію, певні витрати на організацію забезпечення квитками й обслуговування пасажирів. Досить складна та багато-спрямована структура наявних витрат потребує раціонально побудованої системи управління, щоб досягти раціонального розподілення грошових потоків задля організації бізнес-процесу.

Надалі розрахуємо певні показники, щоб оцінити реальний стан.

По-перше визначимо рентабельність наданих послуг, відношенням прибутку до витрат:

$$2019\text{р.} = \frac{125}{1385} \times 100\% = 9\%; 2020\text{р.} = \frac{71309}{998049} \times 100\% = 7\%;$$

$$2021\text{р.} = \frac{12028}{4359593} \times 100\% = 3\%$$

По-друге рентабельність сукупних активів:

$$2019\text{р.} = \frac{125}{407} \times 100\% = 30\%;$$

$$2020\text{р.} = \frac{71309}{153806} \times 100\% = 46\%;$$

$$2021\text{р.} = \frac{120289}{487166} \times 100\% = 24\%$$

Надалі визначимо рентабельність власного (акціонерного) капіталу, тобто відношення прибутку за винятком відсотків за кредитом до власного капіталу:

$$2019\text{р.} = \frac{125 - 10,9}{1000} \times 100\% = 11\%;$$

$$2020\text{р.} = \frac{71309 - 51897,9}{5000} \times 100\% = 388\%;$$

$$2021\text{р.} = \frac{120289 - 98656}{6000} \times 100\% = 360\%$$

Проведення розрахунків свідчить, що рентабельність собівартості дуже на низькому рівні, а отже і прибутковість. Дане явище викликано технічними факторами та недоліками залучення маркетингових інструментів. Значення рентабельності активів підкреслює більш позитивну картину та засвідчує про

раціональне використання активів компанії задля здійснення бізнес-процесу. На останнє, стосовно власного капіталу, то спостерігається стрімке зростання раціонального залучення власних коштів починаючи з 2020 року.

Зважаючи на початкову стадію функціонування та здійснену оцінку можемо засвідчити, що на існування певних проблем компанія має усі шанси на прийняття та впровадження необхідних заходів, які будуть сприяти розвитку власного бізнес-процесу в подальшій перспективі.

Надалі буде здійснено оцінку динаміки коливань оборотних коштів КП «Київпастранс» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка структурних елементів оборотних засобів компанії

Статті	2019 р.		2020 р.		2021 р.	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Технологічні запаси	-	-	17,28	12,4	115,67	28,38
Заборгованість (дебіторська)	0,167	65	108,22	77,6	230,53	56,54
Грошові кошти	0,045	17,5	13,75	9,9	58,11	14,25
Інші	0,0449	17,5	0,11	0,1	3,4	0,83
Усього	0,2569	100	139,36	100	407,71	100

Завдяки отриманим показникам, можемо бачити, що найбільша частка припадає на заборгованість. Данна тенденція зберігається протягом усього періоду про це свідчить діаграма рисунку 2.3.

Також здійснимо розрахунки раціональності використання оборотних засобів в компанії завдяки коефіцієнту оберненості та тривалості обороту:

$$K_{2019} = \frac{0,785}{0,2569} = 3,05\text{об.}; \text{Тоб}_{2019} = \frac{365}{3,05} = 119,6 \text{ дн.}$$

$$K_{2020} = \frac{17,324}{139,36} = 0,12\text{об.}; \text{Тоб}_{2020} = \frac{365}{0,12} = 2936 \text{ дн.}$$

$$K_{2021} = \frac{261,75}{407,71} = 0,64\text{об.}; \text{Тоб}_{2021} = \frac{365}{0,64} = 570 \text{ дн.}$$

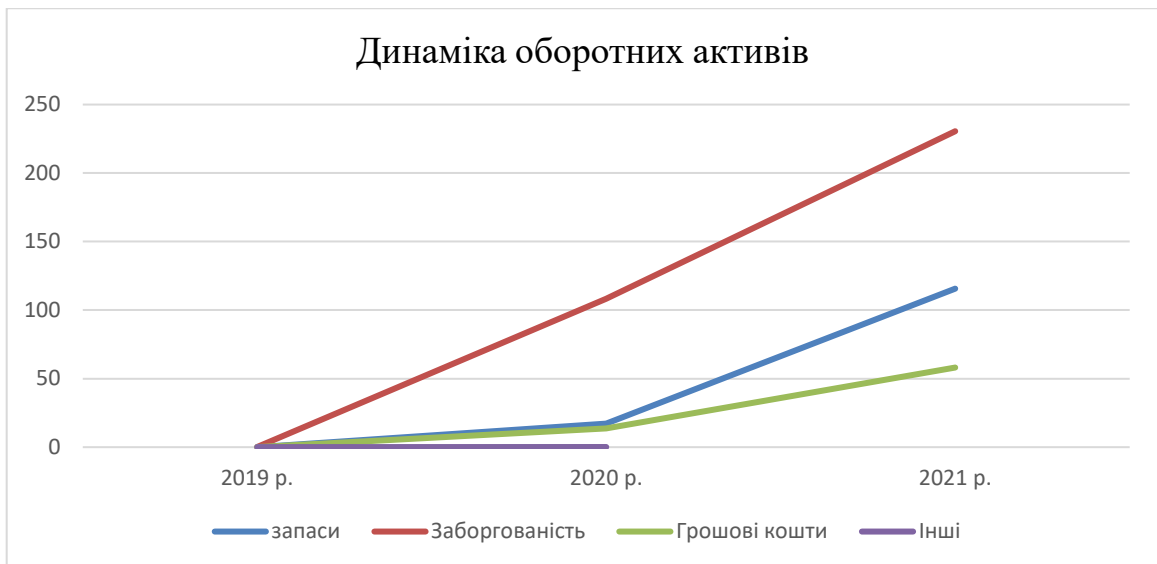

Рисунок 2.3 – Коливання оборотних активів КП «Київпастрас»

Розглядаючи отримані значення спостерігаємо, що у 2020 р. значення коефіцієнту оберненості зменшилось, але потім почало поступово зростати. Відповідно бачимо негативне коливання періоду оберненості активів, що можна пояснити етапом початкового розвитку та тимчасовою нестабільністю ділової активності на даний період функціонування. Можемо також зазначити, що найскладнішим для компанії виявився 2020 рік, але потім ситуація поступово виправляється.

Надалі розглянемо показники кадрових аспектів, але не будемо сильно занурюватись у поглиблене дослідження. Зазначимо лише, що від створення у складі компанії налічувалось 17 співробітників, а на теперішній час приблизно 450 осіб. Для кращого розуміння ситуації приведемо лише візуалізацію головних індикаторів (рис. 2.4).

Рисунок 2.4 – Коливання динаміки показників продуктивності та ФОП

Можемо спостерігати стрімке зростання продуктивності праці, це підкреслює відповідальне ставлення адміністрації до відбору та навчання співробітників. Також хотілось засвідчити, що станом на кінець 2021 року в компанії працює 32 інваліда, даний факт підтверджує соціальну відповідальність адміністрації. Дуже важливим аспектом є оплата праці й ми спостерігаємо збільшення майже 5,5 разів, що підтверджує лояльне ставлення до робітників.

Надалі оцінимо фінансову стійкість організації, розрахувавши потрібні показники та сформувавши їх в таблицю 2.3.

Таблиця 2.3 – Динаміка показників стійкості компанії

Назва коефіцієнту	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Співвідношення позикових та власних коштів	0,91	104,6	417,2
Коефіцієнт автономії	0,52	0,009	0,002
Коефіцієнт маневреності	0,29	-8,9	-45,5
Концентрація залученого капіталу	0,5	0,99	0,99
Довгострокового залучення коштів	0	0	0,949
Фінансового левериджу	0	0	21,8
Заборгованості кредиторам	0,03	0,139	0,11

За наведеними результатами спостерігаємо, що перший коефіцієнт найкраще значення мав у 2019 році, а далі простежується нестача власних коштів та поява зобов'язань. Аналогічно відбувається з коефіцієнтом автономії, тобто виникає залежність організації від позичок. Стосовно маневреності, то позитивне значення свідчить про достатню суму власних коштів задля фінансування активів, а від'ємне, у останніх роках, що грошові засоби залучені на довгостроковий період й потрібно звертатись до позикових джерел. Усі зазначені аспекти підкреслюють зниження стійкості компанії на ринку.

Стосовно коефіцієнту концентрації залученого капіталу, то спостерігаємо поступове наближення до одиниці, що говорить про рівне значення боргів та активів й це негативні сигнали наближення до банкрутства. Також доля позикових коштів у 2021 році становить майже 95 відсотків капітальних вкладень.

Надалі представимо графічно деякі індикатори оборотності капіталу, тобто на яку суму було надано послуг. Зростання може свідчити про активізацію бізнес-процесу та збільшення обсягів продажу (рис. 2.5).

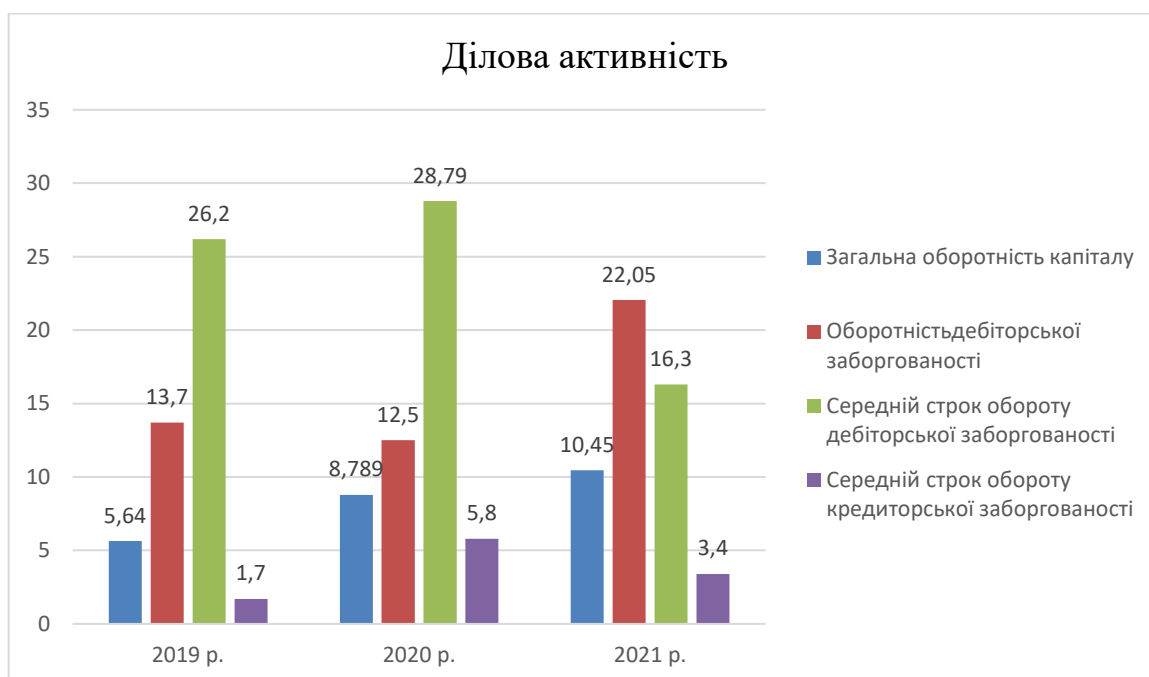

Рисунок 2.5 – Динаміка показників ділової активності організації

Також, коротенько підсумовуючи проведену оцінку, надано дані індикаторів рентабельності за окремими спрямуваннями (рис. 2.6).

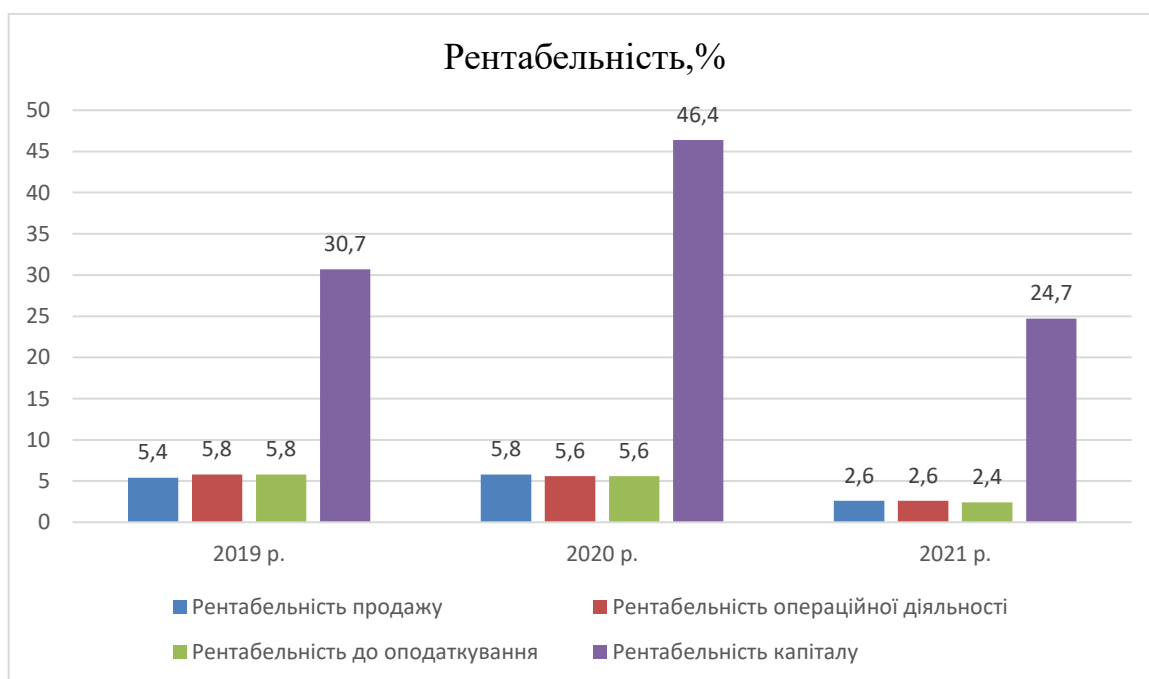

Рисунок 2.6 – Динамічні коливання рентабельності КП «Київпастрас»

Зважаючи на те, що компанія відносно молода та розпочала власну інвестиційну діяльність не зовсім прибутковою, то відповідно показники підкреслюють не високі коефіцієнти рентабельності. Головним чином це відноситься до трьох перших індикаторів, бо їх рівень коливається в межах 5-6%, а у 2021 році різко знижується у двічі. Стосовно рентабельності капіталу, то в даному аспекті ситуація краща, бо значення індикатору не нижче 24%. Даний факт засвідчує раціональність у даному напрямі.

Підводячи висновки та аналізуючи проведений моніторинг, що в компанії потрібні певні організаційно-технічні зрушення, бо в принципі є достатній кадровий потенціал завдяки якому можна здійснити зміни на краще та у подальшому досягти бажаного рівня прибутковості.

2.3. Оцінювання процесу модернізації ОЗ та шляхи її підвищення КП «Київпастрас»

Попередньо було здійснено моніторинг фінансово-економічного стану організації. Надалі перейдемо до більш деталізованого аналізу за 2019-21 рр. Спочатку представимо структуру елементів ОЗ (табл. 2.4). Спостерігаємо, що на початку не було здійснено купівлі нових транспортних засобів та вартість активів була незначною. Проте поступово бачимо інвестування у техніко-технологічну базу задля покращення бізнес-процесу надання транспортних послуг споживачам.

Таблиця 2.4 – ОЗ за первинною вартістю КП «Київпастрас»

Групи ОЗ	2019 р.		2020 р.		2021 р.	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Машини та обладнання	0,16	64	1,18	17,9	7,89	4,87
Транспортні засоби	-	-	-	-	84	51,88
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	-	-	0,37	5,61	3,6	2,21
Інші ОЗ	-	-	3,9	59,19	57,7	35,64
Малоцінні необоротні активи	0,09	36	1,14	17,3	8,7	5,4
Усього	0,25	100	6,59	100	161,89	100

Поступове зростання первинної вартості повинно позитивно відобразитись на продуктивності здійснення бізнес-операцій та ефективності господарювання. Також на початку найбільша частка припадала на машини та малоцінні активи, а в подальшому відбулось розширення елементів ОЗ. Вже в 2021 році найбільша частка припадає на транспортні засоби (51,88%), що можна окреслити, як позитивні тенденції розвитку компанії.

Здійснимо оцінку динаміки стану ОЗ та окреслимо дійсне положення їх використання у бізнес-процесі транспортних послуг (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Динаміка індикаторів стану ОЗ КП «Київпастрас», млн. грн.

Назва	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2019	2020	2021	2020/19	2021/20	2020/19	2021/20
ОЗ на початок року	-	0,25	6,59	0,25	6,34	-	2636%
ОЗ на кінець року	0,25	6,59	161,86	6,34	155,27	2636%	2456%
Вибуття ОЗ	0	0,051	3,5	0,051	3,449	-	6863%
Введення ОЗ	0,25	6,39	158,77	6,14	152,38	2556%	2485%
Первинна вартість	0,25	6,59	80,86	6,34	74,27	2636%	1227%
Середньорічна вартість	0,25	3,42	84,23	3,17	80,81	1368%	2463%
Знос ОЗ	0,09	1,5	12,5	1,41	11	1667%	833,3%
Коефіцієнт зносу	0,36	0,23	0,154	-0,13	-0,08	63,9	66,9
Коефіцієнт придатності	0,64	0,77	0,846	0,13	0,08	120,3%	109,9%

Зважаючи на поетапне зростання компанії, бачимо стрімке підвищення показників використання ОЗ. Даний аспект може свідчити про успішні перспективи в подальшому.

Також розрахунки свідчать, що простежується зменшення коефіцієнту зносу та навпаки позитивно збільшується значення коефіцієнту придатності ОЗ. Наряду з процесом оновлення та зазначеними результатами можемо прогнозувати подальше розвинення бізнес-процесу. Також можна привернути увагу, що підприємство молоде, бо почало свою діяльність з кінця 2018 року.

Задля подальшого аналізу здійснимо розрахунки показників раціонального використання усієї сукупності ОЗ протягом здійснення бізнес-процесу. Для кращого сприйняття результатів, остаточні дані представимо графічно (рис. 2.7)

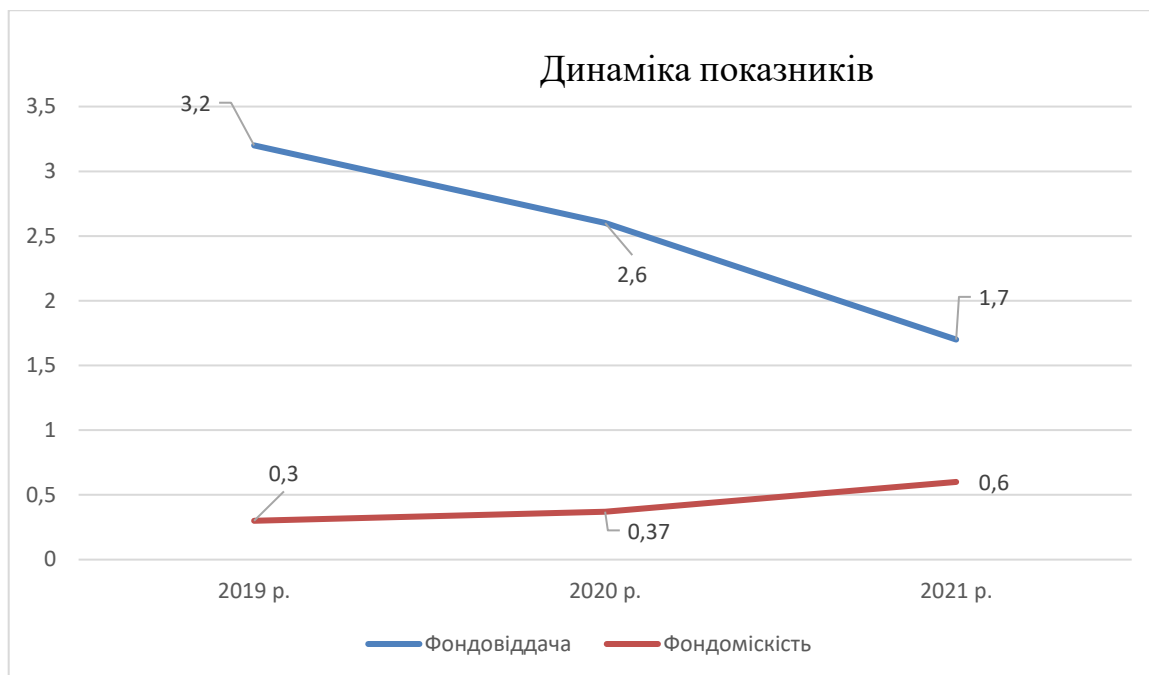

Рисунок 2.7 – Динаміка фондівіддачі та фондоемності організації

Зважаючи на отримані розрахунки, ситуація не дуже позитивна, бо кожна організація намагається збільшити віддачу від вкладених в ОЗ коштів та зменшити фондоемність, але цей фат можна пояснити періодом становлення й інвестуванням у розширення технічної складової бізнес-процесу.

Зважаючи на кризові явища та їх вплив на суб'єктів інфраструктурної сфери, до якої належить дослідна компанія, окреслимо головні моменти:

- наявний фізичний знос транспортного парку, що супроводжується значними енерговитратами при капітальному ремонті й капіталовкладеннями при здійсненні заміни застарілих ОЗ;
- недостатня підтримка державних інститутів та бюджетних організацій соціально орієнтованого бізнес-процесу та капіталізації прибутку;
- велика частка адміністративних витрат, що знижує інвестиційну привабливість, а також потреба в оптимізації організаційної структури;
- певна залежність управлінської системи від комунальних та державних установ, що спричиняє перетини у господарюванні;
- негативний вплив адміністративних рішень та нестабільне отримання дотацій значною мірою відображаються на урегулюванні механізму зростання ефективності та реалізації інвестиційної активності.

Всебічно вивчаючи фактори впливу на здійснення модернізації суб'єктів інфраструктурної сфери дуже важливо окреслити притаманні їй особливості:

- задля раціонального здійснення бізнес-процесу транспортних послуг та створення сприятливих умов функціонування компанії потрібно здійснити капітальні вкладення у рухомий склад та сервісні об'єкти;

- забезпечення співробітників специфічними навичками організації бізнесу, тобто обізнаність техніко-технологічних характеристик надання послуг;

- створення ефективно-організованих умов одночасного споживання різноманітних операцій загального бізнес-процесу (інформативність, суміжне пропонування сервісних послуг, безпечність, тощо);

- постійний моніторинг оптимальності елементів організаційної структури та запобігання дублюванню адміністративного втручання задля зниження витрат й підвищення прибутковості бізнес-процесу;

- раціональне створення логістичної системи транспортування, що передбачає оптимальність маршрутів та ресурсозбереження, комунікативні зв'язки між окремими ланками задля забезпечення фінансової стійкості;

- всебічне забезпечення етапів проведення інноваційних процесів співробітниками здатними до навчання новим технологічним умовам, відповідно наміченого плану модернізації.

Усі зазначені аспекти потребують дієвого мотиваційного механізму, здатного оперативне реагувати на функціональні зміни у бізнес-процесі при реалізації модернізації ОЗ, використовуючи потенційні можливості.

Спробуємо візуально представити угруповання резервів зростання ефективності модернізації ОЗ (рис. 2.8).

По-перше вдосконалення за матеріально-технічним спрямуванням:

- повна або часткова заміна ринково-застарілого устаткування, яке не відповідає сучасним параметрам;

- впровадження новітньої техніки та рухомого складу;

- використання в бізнес-операціях сучасних цифрових систем;

- залучення інвестиційних ресурсів та використання лізингу.

Рисунок 2.8 – Перспективні напрями раціоналізації управління ОЗ в КП «Київпастрас»

Другим аспектом можна вважати збільшення періоду експлуатації, що досягається завдяки:

- раціонально-запланованого та безперебійного процесу надання послуг;
- можлива організація оренди надлишково-незадіяного устаткування;
- виявлення та впровадження резервів скорочення ремонтних робіт.

Останнім спрямуванням можна вважати удосконалення управління бізнес-процесом та нарощування потужності компанії завдяки:

- впровадження новаторських техніко-технологічних елементів у бізнес-операції, через постійний моніторинг досягнень НТП;
- більш широке залучення цифрових та автоматизованих технологій задля раціональної організації транспортно-логістичних операцій;
- використання сучасних інструментів організації бізнес-процесу та його управління;
- використання матеріальних стимулів для співробітників, що обґрунтовано сприяють активізації трансформаційних процесів в компанії.

Обмірковане впровадження зазначених заходів базується на тлі стратегічно-запланованих цілей функціонування та розвитку транспортних послуг компанії.

Задля оцінювання ефективності реалізації намічених напрямів процесу модернізації ОЗ здійснимо розрахунки доцільності інвестицій: 1) у реконструкцію ремонтного підрозділу з оновлення технологія відновлюваних операцій для тролейбусного парку; 2) закупівлю новітнього устаткування для здійснення ремонтних послуг стороннім замовникам.

З цього приводу залучимо розрахунки: чистої приведенної вартості, внутрішньої норми рентабельності, індексу рентабельності заходу та періоду окупності варіантів проєкту.

При встановленні грошових потоків задля інвестицій проєкту спрогнозуємо рівень доходності під впливом зростання потужності з 2022 року 25% з подальшим підвищенням 12% кожного року (табл. 2.6). Джерелами фінансування будуть власні кошти компанії, бо у наявності є достатня сума для реалізації запланованих заходів.

Сума витрат за першим проектом, відповідно наявного технічного стану, буде складати приблизно двісті мільйонів гривень, що передбачає купівлю необхідного устаткування та процес навчання співробітників. В подальшому під час експлуатації додаватимуться витрати на оплату праці та використання енергоносіїв. Рівень витрат з урахуванням доходності буде становити 10% (дотаційні розцінки на електроенергію). Встановлюємо значення коефіцієнту дисконтування 45%, враховуючи інфляцію та ризики зміни обсягу послуг під впливом воєнного стану та зміни курсу валют. Розрахунки в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Прогнозні данні дисконтованого прибутку за першим проектом по оновленню ремонтного підрозділу КП «Київпастранс»

Рік	Дохід, млн. грн.	Витрати, млн. грн.	Ставка дисконтування	Грошовий потік, млн. грн.
2021	-	200	-	- 200
2022	157,9	63,2	0,69	65,4
2023	176,9	70,75	0,48	50,5
2024	198,1	79,2	0,33	38,99
2025	221,9	88,8	0,23	30,12
2026	248,5	99,4	0,16	23,26
Усього	1003,3	401,35		8,27

Візуалізуємо внутрішню норму рентабельності (рис. 2.9).

Якщо ставка дисконтування 45% (75%), то відповідно чиста приведена вартість 223 млн. грн (- 65,7 млн. грн).

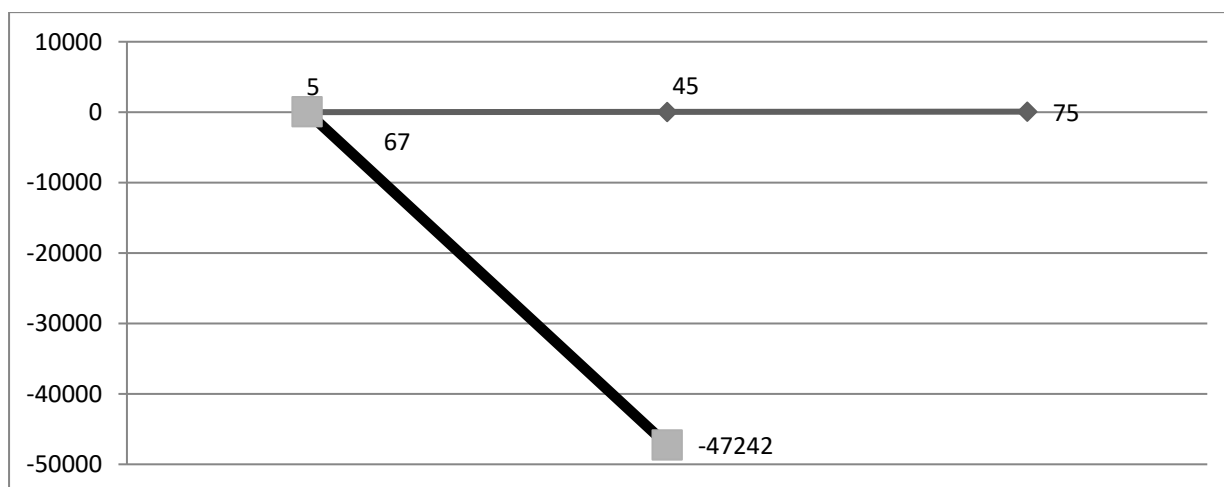

Рисунок 2.9 – Графічне зображення реалізації першого проекту, відповідно внутрішньої ставки рентабельності

Надалі зробимо також кроки для другого проєкту, що пов'язано з диверсифікацією ремонтних послуг. Намітимо доходність від надання нових видів ремонту на рівні 8% доходу компанії та подальше щорічне зростання на 20% на тлі підвищення попиту комунальних замовлень. Витрати за проєктом складуть сімдесят мільйонів (8% собівартості) та щорічно зростатимуть на 12%. Ставку дисконтування залишимо 45% (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 - Прогнозні данні дисконтованого прибутку за другим проєктом по диверсифікації ремонтних послуг КП «Київпастрас»

Рік	Дохід, млн. грн.	Витрати, млн. грн.	Ставка дисконтування	Грошовий потік, млн. грн.
2021	-	70	-	- 70
2022	50,5	45,9	0,69	3,18
2023	60,6	51,4	0,48	4,4
2024	72,8	57,6	0,33	4,97
2025	87,3	64,5	0,23	5,16
2026	104,8	72,3	0,16	5,07
Усього	376	361,7		-4,72

Візуалізуємо внутрішню норму рентабельності (рис. 2.10), якщо ставка дисконтування 45% (75%).

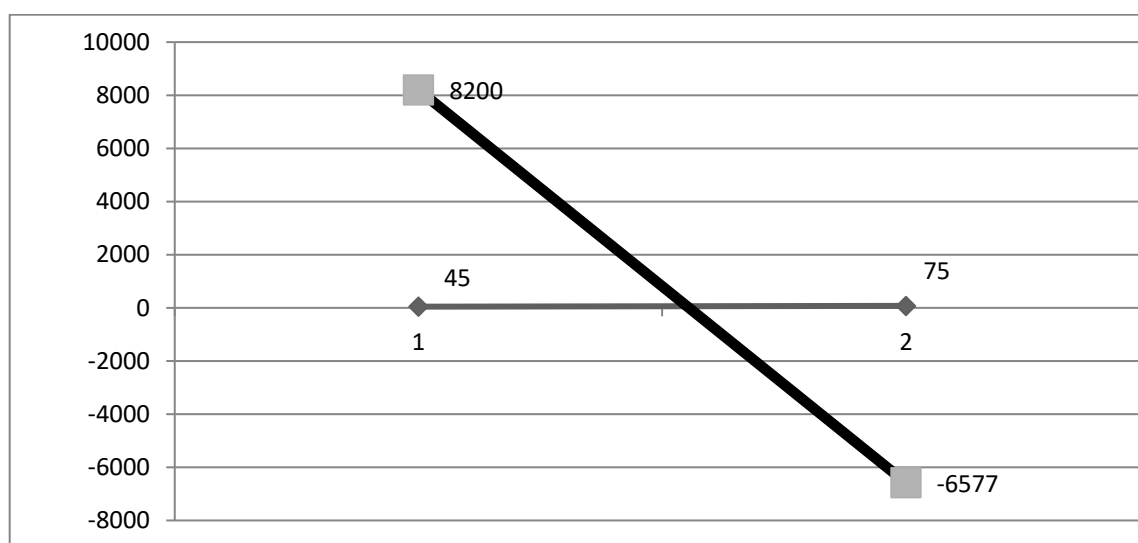

Рисунок 2.10 - Графічне зображення реалізації другого проєкту, відповідно внутрішньої ставки рентабельності

Наостанок представимо результати періоду окупності проєктів та їх рентабельність (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Порівняльні значення результатів за проєктами модернізації ОЗ для КП «Київпастрас»

Показник	Проєкт №1	Проєкт №2
Дисконтований прибуток, млн. грн.	8,27	-4,72
Період окупності	41,9	14,8
Внутрішня норма рентабельності, %	59,8	7,1
Індекс рентабельності, %	98,9	-

Зважаючи на проведену оцінку здійснення процесу модернізації ОЗ, можемо зазначити, що є недоцільно інвестувати гроші у запуск нових потужностей, бо вартість робіт низька в співставленні з заходом проєкту 1. При наявному великому терміну окупності (повернення інвестованих коштів) проєкт вважається прибутковим та рентабельним.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Узагальнюючи теоретичні аспекти, можемо окреслити, що процес модернізації це довгостроково-орієнтований елемент управління, який передбачає узгодження техніко-технологічних та інтелектуально-цифрових складових бізнес-процесу організації, завдяки впровадженню новітніх досягнень НТП. Даний процес забезпечує якісні характеристики продукту та параметри його безпечності для споживачів, також дозволяє суб'єкту господарювання нарощувати капітал, використовуючи потенційні можливості та конкурентні переваги. Відповідно модернізація може означати зміни на краще у будь-якому спрямуванні діяльності організації, відповідно сучасним вимогам, тобто відбувається зміна параметрів бізнес-процесу відповідно сучасно-мінливому простору.

Розглянувши теоретико-економічні джерела хочеться зауважити, що поняття «модернізація» є багатограним й зустрічається у різній інтерпретації. Але до головних моментів даного процесу, які потрібно враховувати, відносяться: масштабність впливу на управління; обрання вектору спрямування (характер змін); обґрунтування здійснення відповідно стадії соціально-економічного розвитку; геополітичні можливості проведення; необхідність в порівнянні з конкурентами, тощо.

Розглядаючи концептуально управління та регулювання процесом модернізації для об'єктів інфраструктурної сфери вкрай важливо враховувати дієвість усіх підсистем та ланок існуючого бізнес-процесу. Реалізація проєкту модернізації повинна лише покращувати взаємодію бізнес-операцій та підвищувати раціональність виконання стратегічних завдань: розбудову механізму використання потенційних можливостей та резервів; застосування ресурсозберігаючих елементів бізнес-процесу: зростання інтелектуальної компетентності співробітників; покращення інвестиційної привабливості, тощо.

Зважаючи на нормативні трактування основних засобів та освітлення даного поняття науковцям, ми окреслили його, як вартісна форма існуючих ресурсів компанії, що потрібна для організації бізнес-процесу та вигідної здачі в оренду, й

відповідний термін експлуатації більше року в незмінній натуральній формі. Також зазначимо, що вартість ОЗ поступово зменшується за рахунок відшкодування в процесі їх використання, тобто перенесення вартості на надані послуги.

До головних форм процесу модернізації ОЗ можна сміливо віднести часткове або загальне технічне переоснащення або реконструкцію, що супроводжується підвищенням конкурентоздатності суб'єкта транспортних послуг або його розширенням. Саме раціональне, оптимально-сформоване та повне залучення ОЗ у бізнес-операції дозволяє покращити загальні показники господарювання: обґрунтоване підвищення продуктивності, зростання обсягу наданих послуг з одночасним зниженням собівартості, відповідне підвищення фондівіддачі та економне залучення капіталовкладень.

Спираючись на наукові підходи оцінки необхідності модернізації можна окреслити головні: по-перше ті, що базуються на концептуальних аспектах довготривалого розвинення та встановлення співставлення економічних й екологічних індикаторів результативності; по-друге це стосується поглядів, що передбачають розрахункові дії задля визначення узагальнюючого (інтегрованого) показника за окремими спрямуваннями здійснення модернізації. Нами прийнято рішення оцінити модернізацію компанії, що належить до інфраструктурної сфери, за параметром ефективності, тобто здійснити співставлення змін якісних характеристик (реалізація функціональних потенціалів) при проведенні модернізації з капіталізованими результатами.

В роботі було здійснено всебічну діагностику економічних операцій та моніторинг функціонування на інфраструктурному ринку КП «Київпастрас». Під час дослідження було проведено аналіз конкурентного оточення компанії, встановлено майновий та економічний стан, а також можливості для встановлення резервів покращення організації загального бізнес-процесу та його складових.

Завдяки дослідженню було встановлено низку проблем, які заважають компанії ефективно розвиватися та раціонально здійснювати бізнес-процес, а саме недостатній моніторинг змін навколишнього оточення, недостатній рівень

ліквідності та наявність заборгованості, недостатня рентабельність окремих операцій, не обґрунтоване співвідношення між власним та позичковим капіталом й висока ймовірність банкрутства.

На підґрунті окреслених проблем, було запропоновано та оцінено можливі заходи покращення ситуації. Запропоновано з метою підвищення ціни споживчих послуг впровадження інноваційних процесів в компанії, що значно вплине на зростання конкурентоздатності та фінансовий стан. Крім того, задля можливого подолання кризових явищ, було внесене на розсуд керівництва здійснення диференціації бізнес-операцій.

Підводячи підсумки зазначимо, що поточний стан КП «Київпастрас» потребує негайної трансформації та впровадження антикризових заходів. Динаміка змін підкреслила відсутність залежності між результатами та масштабом послуг, а вказала на пріоритети підвищення інноваційно-інвестиційної активності. Проведене оцінювання процесу модернізації показало значні диспропорції між амортизаційними відрахуваннями та витратами на утримання великих інфраструктурних об'єктів, спираючись на рентабельність їх цільового використання. Піддослідна компанія незважаючи на обставини власного стану активно інвестує в оновлення ОЗ та підкреслює готовність до модернізації.

В цілому на підґрунті дослідження компанія використовуючи резерви задля підвищення модернізації ОЗ намагається: здійснити матеріально-технічне оновлення; збільшити період експлуатації устаткування; нарощувати потужність за рахунок раціональної організації та управління бізнес-процесом.

Оцінена ефективність застосування модернізації ОЗ підкреслила недоцільність введення нових ланок інфраструктури (інноваційного оновлення) бо не обґрунтовано низька вартість даної операції. Проте комплексне відновлення ремонту рухомого складу має право на існування, не зважаючи на великий термін окупності інвестицій ми отримали індикатори задовільної прибутковості.

Зважаючи на значні витрати для оновлення ОЗ та проведення модернізації, компанія для підвищення своєї конкурентоздатності повинна знаходити резерви для здійснення даного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаптивне управління підприємствами в умовах неотехнологічного відтворення: Монографія/За редакцією Ареф'євої О.В. К.: НАУ, 2020. 260 с.
2. Амосов О. Ю. Модернізація в Україні: шлях в майбутнє. URL: jrn1.nau.edu.ua/index.php/SR/article/download/4383/4515(дата звернення: 01.12.2022)
3. Андрушків Б.М., Солотвінський О.А. Модернізація підприємств як конкурентна перевага організаційно-економічного розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск 3. 2015. С. 198-203.
4. Ареф'єва О.В., Вовк О.М., Очеретяна С.О. Методичні засади діагностування результативності модернізації підприємств в контексті реалізації інноваційного потенціалу. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки*. 2020. Вип. 4 (149). С. 8-16.
5. Балджи М. Д. Сутність модернізації в контексті сучасної економічної категорії. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 11. Ч. 1. С. 64-67.
6. Бердар М.М., Бутенко Н.В. Модернізація підприємства як ключова домінанта його ефективного розвитку. *Бізнес-навігатор*. Вип. 5-1 (54) 2019. С. 83-88
7. Бондаренко Н.М., Шачаніна Ю.К. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на вітчизняних підприємствах та шляхи його удосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 23. Ч. 3. 2017. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_23/3/30.pdf
8. Бужимська К. О. Теорія модернізації: виникнення, розвиток, сучасний стан. *Вісник ЖДТУ*. 2008. № 2(44). С. 216-227
9. Вебер М. Господарство і суспільство [пер. з нім. М. Кушнір]. Київ: Всесвіт, 2013. 1112 с.
10. Виговська, Н. Г., Виговська, О. А., Полчанов, А. Ю., Дячек, С. М. Особливості формування амортизаційної політики підприємств громадського

транспорту. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. (1(103)), С. 143–149. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2023-1\(103\)-143-149](https://doi.org/10.26642/ema-2023-1(103)-143-149)

11. Вовк О.М. Управління резервами нарощування ефективності використання основних засобів підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. № 6 (17). С. 144-152

12. Вовк О.М., Ковальчук А.М., Чолак А.В. Стратегічні пріоритети модернізації підприємств інфраструктурної сфери. *Економіка сьогодні: актуальні питання та інноваційні аспекти*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 25 липня 2020 р. м. Запоріжжя, ГО «СІЕУ», 2020. С. 55-57.

13. Геєць В.М. Ліберально-демократичні засади: курс на модернізацію України. *Економіка України*. 2010. № 3. С. 4–20.

14. Глухова В. І., Циган Р. М., Харченко Д. М. Модернізація основних засобів гірничо-збагачувальних підприємств України. *Бізнес Інформ*. 2019. №11. С. 157–164. URL:<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-11-157-164>

15. Завгородня Т. П. Прогнозування результативності використання засобів праці за трендовими моделями. Т. П. Завгородня, О. В. Проскурович. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. № 4. Том 6. с. 161-166.

16. Кравченко О.В., Селезньова О.В. Стан розвитку обліку та контролю основних засобів на вітчизняних підприємствах та напрями їх удосконалення. *Вісник СумДУ*. №3. 2022.

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» URL: www.minfin.gov.ua/document/92427/МСБО_16.pdf (дата звернення: 18.02.2023).

18. Мочерний С. В. Економічний енциклопедичний словник. Львів: Світ, 2005. 616 с.

19. Мулик Т.Щ., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 288 с.

20. Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю., Храпач В. О. Управління фінансовою стійкістю підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки в умовах посилення інтеграційних процесів в економіці. *Бізнес Інформ*. 2020. № 12. С. 245–251.

21. Петрович Й.М. Модернізація промислових підприємств як важлива передумова підвищення їх технічного рівня і ефективності функціонування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Логістика*. 2016. № 846. С. 126–131

22. Податковий кодекс України. Кодекс від 02 грудня 2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 15.12.2022)

23. Прохорова В.В., Божалова О.В. Стратегічно-орієнтовані напрями інноваційного розвитку промислового підприємства. *Економічний вісник*. 2020. №2. С. 132-140.

24. Проценко В. М. Діалектичний підхід до формування теоретичних основ інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 69. С. 147–156.

25. Рогоза Є.М., Кузьменко О.К. Модернізація економіки України у контексті неоіндустріальних перетворень. *Вісник економічної науки України*. 2017. №1. С. 78-83

26. Смерічевський С. Ф., Ареф'єва О. В., Пілецька С. Т. Формування стратегічних рішень при управлінні змінами на підприємстві. *Бізнес Інформ*. 2022. № 6. С. 108–117

27. Смолоник Р. Ф. Основні напрямки підвищення ефективності використання основних засобів підприємства в сучасних умовах. *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ"*. Харків : НТУ "ХПІ", 2016. № 19 (1191). С. 111-114.

28. Тимощук О.М., Кучерук Г.Ю., Вовк О.М., Мельник О.В. Якість логістизації транспортних послуг: інвестиційний аспект. Київ, ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2020. 214 с

29. Федулова Л. І. Технологічна модернізація промисловості України. Київ: Ін-т екон. та прогнозув., 2008. 472 с.
30. Феєр О.В. Модернізація як економічна категорія. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*, 2016. Випуск 1(5). С.70-75
31. Храпач, В., Пілецька, С. Диверсифікація як метод підвищення економічної ефективності підприємства в післявоєнний період. *Економіка та суспільство*, №48, 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-23>
32. Шегда А.В. Економіка підприємства: навч. посібн. Київ: Вид-во «Знання-Прес», 2002. 335 с.
33. Bell D. The coming of post-industrial society. Venture in social forecasting. N.Y.: Collman Pub., 1973. 884 p.
34. He Ch. (2012) Modernization Science: The Principles and Methods of National Advancement. Springer Science & Business Media. 648 p.
35. Huntington S.P. The change to change: modernization, development, and politics // *Comparative Politics*. 1971. Vol. 3 № 3. pp. 283–322.
36. Inglehart R., Welzel C. Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence. New York: Cambridge University Press, 2005. 333 p.